

RED II LUPAMENETTELYT

TAUSTAMUISTIO: SOVELTAMISALA

Sisällys

1 Johdanto	2
2 Määritelmät	2
3 Soveltamisala	4
3.1 Hallinnollisten menettelyiden jaottelu	4
3.2 Asiointi sähköisen yhteyspisteen kautta ja yhteyspisteen neuvontavelvollisuus	6
3.3 Määräajat	9
3.4 Lain soveltamisalaan kuuluvat toiminnot	9
3.5 Asiointiin sähköisessä yhteyspisteessä sisällytettävät lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt	10
3.5.1 Tuotantolaitoksen rakentaminen, päivittäminen ja verkkoon liittäminen	10
3.5.2 Tuotantolaitoksen käyttäminen	18
3.6 Yhteyspisteen neuvontavelvollisuuteen sisällytettävät lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt	20
3.6.1 Maankäytön suunnittelu	21
3.6.2 Kiinteän omaisuuden käyttöoikeus	22
3.6.3 Tuotantolaitoksen suunnittelu	24
3.7 Lupia ja muita hallinnollisia menettelyitä, joiden sisällyttämistä soveltamisalaan työryhmä on harkinnut	27

1 Johdanto

Uudelleenlaadittu uusiutuvan energian direktiivi (EU) 2018/2001 ([RED II](#)) julkaistiin joulukuussa 2018. Direktiivi tulee toimeenpanna kansallisesti 30.6.2021 mennessä.

Direktiivin artikla 16 käsittelee lupamenettelyn organisointia ja kestoja. Soveltamisala kattaa asiaan kuuluvat hallinnolliset luvat, jotka koskevat uusiutuvaa energiaa tuottavien laitosten rakentamista, päivittämistä, verkkoon liittämistä ja käyttämistä. Luvan myöntämismenettely kattaa hallinnollisen luvan hakemiseen liittyvät menettelyt hakemuksen vastaanottoilmoituksesta menettelyn tuloksesta tiedottamiseen.

Uusiutuvan energian direktiivin keskeisimmät toimeenpanoa vaativat velvoitteet uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyn osalta ovat yhteyspisteen tai –pisteiden perustaminen tai nimeäminen sekä sähköä tuottavien laitosten lupamenettelyille ja muille hallinnollisille hyväksymismenettelyille asetettavat sitovat määräajat. Yhteyspisteellä on lupamenettelyjä koordinoiva ja luvan hakijoita neuvova rooli. Hakijalla tulee olla mahdollisuus hoitaa tuotantolaitoksen lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin hyväksymismenettelyihin liittyvä asiointi yhteyspisteen kautta. Luvan hakemiseen liittyvät asiakirjat tulee voida toimittaa sähköisesti. Yhteyspisteitä voi olla yksi tai useampia.

Direktiivissä säädetään sitovat määräajat sähköä tuottavien uusiutuvan energian tuotantolaitosten eli voimalaitosten lupamenettelyille. Lupamenettelyn enimmäiskesto on kaksi vuotta ja se kattaa kaikki menettelyt hakemuksen vastaanottoilmoituksesta menettelyn tuloksesta tiedottamiseen. Pienten sähköntuotantokapasiteetiltaan alle 150 kW:n voimalaitosten ja olemassa olevien voimalaitosten päivittämisen muutosten lupamenettelyille on asetettu lyhyempi yhden vuoden määräaika. Määräaikoja voidaan pidentää yhdellä vuodella, jos se on poikkeuksellisista olosuhteista johtuen perusteltua. Määräajoissa voidaan jättää huomioimatta mahdollisiin valitus- ja muutoksenhakumenettelyihin tai unionin ympäristölainsäädännön mukaisiin velvoitteisiin kulunut aika.

Uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettely perustuu usean eri toimialan lakeihin ja tästä johtuen asiaan liittyviä ministeriöitä on useita. Lupaviranomaisia on useita niin kansallisella, alueellisella kuin paikallisellakin tasolla.

Direktiivin lupamenettelyitä koskeva sääntely tullaan toimeenpanemaan kansallisesti säätämällä erillisellä lailla uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyistä ja muista hallinnollisista menettelyistä. Soveltamisalaa koskevan taustamuistion on tarkoitus toimia tausta-aineistona lakiehdotuksen valmistelussa.

2 Määritelmät

Uusiutuva energia

Uusiutuvalla energialla tarkoitetaan uusiutuvista, muista kuin fossiilisista lähteistä peräisin olevaa energiaa eli tuuli- ja aurinkoenergiaa (aurinkolämpö ja aurinkosähkö) sekä geotermistä energiaa, ympäristön energiaa, vuorovesi- ja aaltoenergiaa ja muuta valtamerienergiaa, vesivoimaa sekä biomassaa, kaatopaikoilla ja jätevedenpuhdistamoissa syntyvää kaasua ja biokaasua. (RED II 2 artikla 1 kohta)

Ympäristön energia

Ympäristön energialla tarkoitetaan sellaista luonnollisesti esiintyvää lämpöenergiaa ja ympäristöön rajoitettuihin tiloihin keräytyneitä energiaa, joka voi olla varastoituna ympäröivään ilmaan, poistoilma pois lukien, pintaveteen tai jäteveteen. (RED II 2 artikla 2 kohta)

Biomassa

Biomassalla tarkoitetaan maataloudesta, kasvi- ja eläinperäiset aineet mukaan lukien, metsätaloudesta ja niihin liittyviltä tuotannonaloilta, myös kalastuksesta ja vesiviljelystä, peräisin olevien biologista alkuperää olevien tuotteiden, jätteiden ja tähteiden biohajoavaa osaa sekä biologista alkuperää olevien jätteiden, teollisuus- ja yhdyskuntajätteet mukaan lukien, biohajoavaa osaa. (RED II 2 artikla 24 kohta)

Biokaasu

Biokaasulla tarkoitetaan biomassasta tuotettuja kaasumaisia polttoaineita. (RED II 2 artikla 28 kohta)

Biopolttoaine

Biopolttoaineella tarkoitetaan biomassasta tuotettua nestemäistä liikenteessä käytettävää polttoainetta

Bioneste

Bionesteellä tarkoitetaan biomassasta muuhun energiakäyttöön kuin liikennettä varten tuotettua nestemäistä polttoainetta

Tuotantolaitos

Tuotantolaitoksella tarkoitetaan energiaa tuottavaa laitosta, jonka tuottama energia on täysin tai osittain uusiutuvaa. Tuotettu energia voi olla sähköä, lämpöä, jäähdytystä, biokaasua, biopolttoainetta tai bionestettä. Jos tuotantorakennusta ei ole rakennettu ainoastaan energian tuotantoa varten, tuotantolaitoksella tarkoitetaan välittömästi energian tuotantoon liittyviä teknisiä järjestelmiä sekä näiden asentamiseksi ja suojaamiseksi rakennettuja rakennelmia. Jos kyseessä on esimerkiksi kaupakeskus, jonka katolle asennetaan aurinkopaneeleita, tuotantolaitoksella tarkoitetaan aurinkopaneeleita ja näiden asentamiseksi mahdollisesti tarvittavia telineitä. Biokaasulaitosten osalta mädätteen käsittelyn ja jatkojalostuksen katsotaan sisältyvän tuotantolaitokseen. Jos tuotantolaitos kuuluu toiminnalliseen kokonaisuuteen (kuten maatilan tai teollisuuslaitoksen yhteyteen), jonka päätarkoituksena ei ole energian tuotanto, tuotantolaitoksen rakentamiseen, päivittämiseen, verkkoon liittämiseen ja käyttämiseen tarvittaviin lupiin voidaan soveltaa määräaikoja ainoastaan siinä tapauksessa, että tuotantolaitos luvitetaan omana kokonaisuutenaan eli tuotantolaitoksen tarvitsemat luvat voidaan eriyttää muiden toimintojen tarvitsemista luvista.

Voimalaitos

Voimalaitoksella tarkoitetaan tuotantolaitosta, jonka tuottamasta energiasta vähintään osa on sähköä.

Voimalaitoksen päivittäminen

Voimalaitoksen päivittämisellä tarkoitetaan uusiutuvaa energiaa tuottavien voimalaitosten uusimista, mukaan lukien laitosten tai toimintajärjestelmien ja laitteistojen korvaaminen kokonaan tai osittain kapasiteetin korvaamiseksi tai laitoksen tehokkuuden tai kapasiteetin lisäämiseksi. (RED II 2 artikla 10 kohta)

3 Soveltamisala

Direktiivin 16 artiklan mukaisesti soveltamisala kattaa asiaankuuluvat hallinnolliset luvat, jotka koskevat laitosten ja niiden verkkoon liittämiseen tarvittavien voimavarojen rakentamista ja käyttämistä ja niiden päivittämistä energian tuottamiseksi uusiutuvista lähteistä. Asiaankuuluvat hallinnolliset luvat käsittävät sekä lupamenettelyitä että muita hallinnollisia hyväksymismenettelyitä.

Kansallisesti tavoitteena on määrittellä soveltamisala uusiutuvan energian direktiivin asettamissa puitteissa niin, että kansalliset ominaispiirteet ja kehitystarpeet otettaisiin huomioon ja yhteyspiste palvelisi hankekehittäjien tarpeita riittävän kokonaisvaltaisesti. Nykytilanteessa uusiutuvan energian tuotantolaitosta suunnittelevan hankekehittäjän ei ole aina helppoa hahmottaa kokonaiskuvaa tuotantolaitoksen rakentamiseen, päivittämiseen, verkkoon liittämiseen tai käyttämiseen vaadittavista luvista ja muista hallinnollisista menettelyistä. Joidenkin tuotantomuotojen osalta on tarjolla kattavaakin ohjeistusta, mutta neuvonnan ja ohjeistuksen kehittämiselle on silti tunnustettu olevan selvä tarve. Hankkeiden lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin voi liittyä useita vaiheita ja harkinnanvaraisuutta (esim. luvan tarve), joten hakijaa neuvovan yhteyspisteen perustaminen voi selkeyttää ja tehostaa hallinnollisten menettelyjen kokonaisuuden hahmottamista hakijan näkökulmasta.

3.1 Hallinnollisten menettelyiden jaottelu

Direktiivin soveltamisala kattaa tuotantolaitoksen rakentamisen, päivittämisen, sähkö-, kaukolämpö-, höyry- tai kaasuverkkoon liittämisen ja käyttämisen. Tuotantolaitoshankkeeseen liittyvät hallinnolliset menettelyt on jaettu kansallisesti viiteen kokonaisuuteen, jotta direktiivin soveltamisalaan sisältyvät menettelyt on mahdollista tunnistaa kansallisesta lainsäädännöstä.

Hallinnollisista menettelyistä muodostuvat kokonaisuudet ovat

- Maankäytön suunnittelu
- Kiinteän omaisuuden käyttöoikeus
- Tuotantolaitoksen suunnittelu
- Tuotantolaitoksen rakentaminen, päivittäminen ja verkkoon liittäminen
- Tuotantolaitoksen käyttäminen

Maankäytön suunnittelu

Kunnan oikeus kehittää kaikenlaisia kunnan aluetta koskevia tulevaisuudensuunnitelmia luetaan kuuluvaksi Suomen perustuslaissa (731/1999) turvattuun kunnan itsehallinnon ytimeen. Suunnitelmaltaan kuuluu oikeus omavastuisesti järjestää kaupunkikehitystä maankäytön suunnitelmien muodossa. Kunnassa kunnanvaltuusto, kunnanhallitus ja lautakunnat tekevät keskeiset kaavoitusta koskevat päätökset. Kaavoitusta koskeva päätöksenteko kuuluu näin poliittisesti valituille päätöksentekijöille.

Maankäytön suunnitteluun liittyviä menettelyitä ovat esimerkiksi kaavoitus (mm. maakuntakaava, asemakaava ja yleiskaava) sekä maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset suunnittelutarveratkaisu ja poikkeaminen kaavasta.

Maankäytön suunnitteluun liittyvien menettelyiden prosessit eroavat toisistaan esimerkiksi osallistumis- ja muutoksenhakuoikeuden suhteen. Erityisesti kaavoitusmenettelyissä kuntalaisten osallistumis- ja muutoksenhakuoikeudet ovat erittäin laajat. Ominaista menettelyille on vahva kunnallinen harkintavalta ja poliittinen päätöksenteko. Maankäytön suunnitteluun liittyvät menettelyt ovat olennainen edellytys tuotantolaitoshankkeen mahdollistamiseksi, mutta menettelyiden ensisijainen tarkoitus on kuitenkin tavoitteellisen maankäytön suunnittelun mahdollistaminen kunnissa. Maankäytön

suunnitteluun liittyvät menettelyt palvelevat siten ensisijaisesti maankäytön suunnittelua kokonaisuutena, eivätkä yksittäisen hankkeen toteutusta. Kunnan tulee huolehtia alueiden käytön suunnittelusta, mutta ns. kaavoituspakkoa yksittäisten hankkeiden osalta ei ole. Hankekehittäjä voi tehdä kunnalle kaavoitusaloitteen, mutta kunnalla on oikeus päättää, lähteekö se toteuttamaan kaavoitusaloitetta.

Maankäyttöön liittyvien menettelyiden ei voida katsoa sisältyvän direktiivin soveltamisalaan, koska ne palvelevat ensisijaisesti kunnan maankäytön suunnittelun kokonaisuutta eivätkä yksittäisen hankkeen rakentamista, päivittämistä, verkkoon liittämistä tai käyttämistä. Työryhmä katsoo kuitenkin tarkoituksenmukaiseksi sisällyttää maankäytön suunnitteluun liittyvät menettelyt yhteyspisteen neuvontavelvollisuuteen. Yhteyspisteen tarjoama neuvonta keskittyy maankäytön suunnitteluun liittyvissä menettelyissä maankäyttö- ja rakennuslainsäädännöstä annettavaan neuvontaan.

Kiinteän omaisuuden käyttöoikeus

Kiinteän omaisuuden käyttöoikeus on edellytys tuotantolaitoshankkeen toteutumiselle. Kiinteän omaisuuden käyttöoikeudesta sovitaan ensisijaisesti maanomistajan kanssa. Jos kuitenkin sopiminen ei onnistu, käyttöoikeus on mahdollista hankkia esimerkiksi lunastusmenettelyn kautta.

Kiinteän omaisuuden käyttöoikeuteen liittyviä menettelyitä ovat esimerkiksi lunastuslupa, maankäyttö- ja rakennuslain mukainen yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittaminen ja vesilain mukainen johdon sijoittaminen toisen vesialueelle.

Kiinteän omaisuuden käyttöoikeudesta sopimisen tai kiinteän omaisuuden käyttöoikeutta koskevien hallinnollisten menettelyiden ei voida katsoa sisältyvän direktiivin soveltamisalaan, koska menettelyt eivät liity välittömästi tuotantolaitoksen rakentamiseen, päivittämiseen, verkkoon liittämiseen tai käyttämiseen. Kiinteän omaisuuden käyttöoikeutta koskevat hallinnolliset menettelyt ovat toissijainen vaihtoehto käyttöoikeuden hankkimiseksi. Työryhmä katsoo kuitenkin tarkoituksenmukaiseksi sisällyttää kiinteän omaisuuden käyttöoikeuteen liittyvät hallinnolliset menettelyt yhteyspisteen neuvontavelvollisuuteen.

Tuotantolaitoksen suunnittelu

Tuotantolaitoksen suunnittelussa on ominaista, että hankkeen toteutustapa on usein vielä yksilöimättä ja hankkeen toteutuminen on epävarmaa. Hankkeen suunnittelu edeltää tuotantolaitoksen rakentamista, päivittämistä, verkkoon liittämistä ja käyttämistä.

Tuotantolaitoksen suunnitteluun liittyviä lupia ja muita hallinnollisia menettelyitä ovat esimerkiksi ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA), muinaismuistolain ja vesilain mukaiset tutkimusluvut sekä Natura-arviointi.

Tuotantolaitoksen suunnittelua koskevien hallinnollisten menettelyiden ei voida katsoa sisältyvän direktiivin soveltamisalaan, koska menettelyt eivät liity välittömästi tuotantolaitoksen rakentamiseen, päivittämiseen, verkkoon liittämiseen tai käyttämiseen. Työryhmä katsoo kuitenkin tarkoituksenmukaiseksi sisällyttää tuotantolaitoksen suunnitteluun liittyvät luvat ja muut hallinnolliset menettelyt yhteyspisteen neuvontavelvollisuuteen.

Tuotantolaitoksen rakentaminen, päivittäminen ja verkkoon liittäminen

Tuotantolaitoksen rakentamiseen, päivittämiseen ja verkkoon liittämiseen liittyvät luvat ja muut hallinnolliset menettelyt liittyvät välittömästi hankkeen toteuttamiseen. Verkolla voidaan tarkoittaa sääntelyn soveltamisalan näkökulmasta sähköverkkoa, kaasuverkkoa tai kaukolämpöverkkoa. Sähköverkko käsittää sähkömarkkinalaissa (588/2013) tarkoitetun jakeluverkon, suurjännitteisen jakelu-

verkon ja kantaverkon. Kaasuverkko käsittää maakaasumarkkina-alueissa (587/2017) tarkoitetun maakaasun siirto- ja jakeluverkon. Kaukolämpö-, höyry- ja kaukojäähdytysverkossa siirretään tuotantolaitoksilla tuotettu lämpö- tai jäähdytysenergia asiakkaille höyrynä tai lämpimänä tai kylmänä vetenä.

Tuotantolaitoksen rakentamiseen, päivittämiseen ja verkkoon liittämiseen liittyviä lupia ja muita hallinnollisia menettelyitä ovat esimerkiksi ympäristölupa, rakennuslupa, lentoestelupa ja hankelupa suurjännitejohdon rakentamiseen.

Tuotantolaitoksen rakentamiseen, päivittämiseen ja verkkoon liittämiseen liittyvät luvat ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt sisältyvät direktiivin soveltamisalaan.

Tuotantolaitoksen käyttäminen

Tuotantolaitoksen käyttämiseen liittyville menettelyille on ominaista niiden vahva linkittyminen tuotantolaitoksen käyttöönottoon. Usein menettelyiden loppuun saattamiseksi on välttämätöntä, että tuotantolaitos on jo rakennettu valmiiksi.

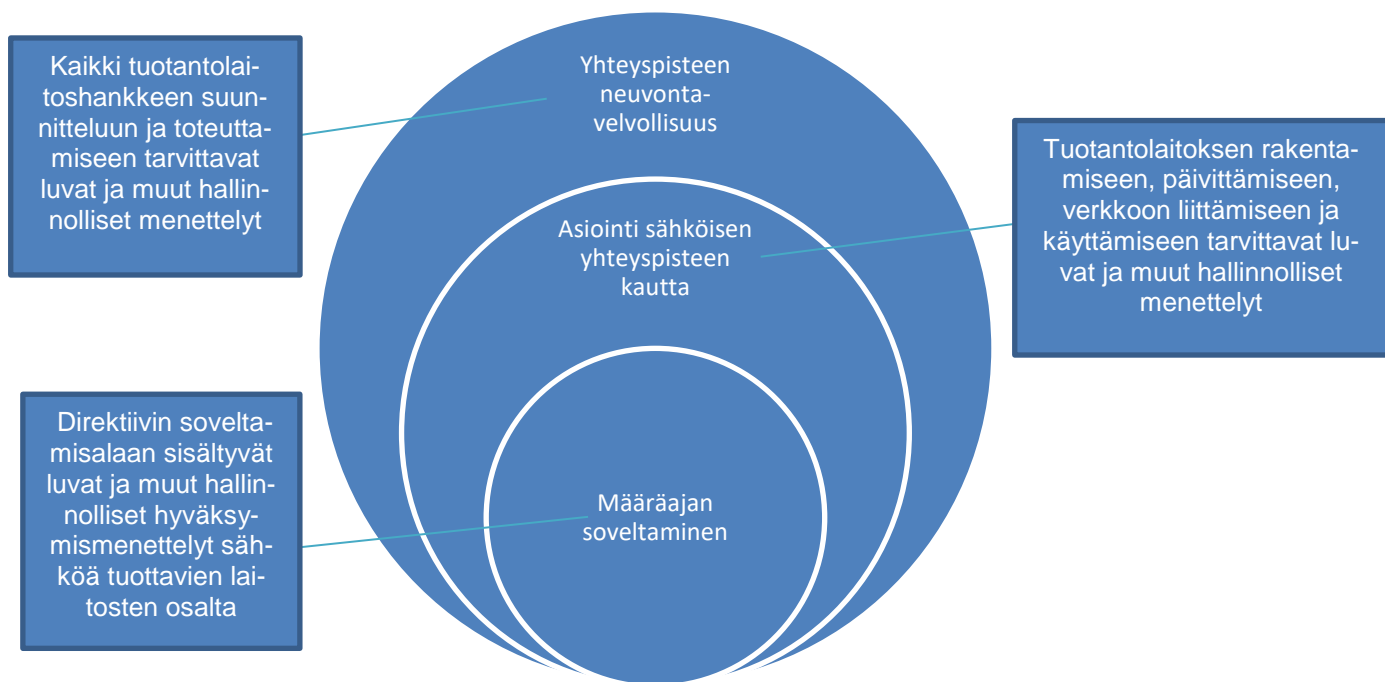
Tuotantolaitoksen käyttämiseen liittyviä lupia ja muita hallinnollisia menettelyitä ovat esimerkiksi sivutuoteasetuksen ja lannoitevalmistelain mukaiset laitoshyväksynnät sekä päästölupa.

Tuotantolaitoksen käyttämiseen liittyvät luvat ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt sisältyvät direktiivin soveltamisalaan.

3.2 Asiointi sähköisen yhteyspisteen kautta ja yhteyspisteen neuvontavelvollisuus

Työryhmä on tunnistanut uusiutuvan energian tuotantolaitokseen liittyvät lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt, jotka kaikki sisällytettäisiin yhteyspisteen neuvontavelvollisuuteen. Direktiivi ei velvoita toteuttamaan direktiivin soveltamisalaa laajempaa yhteyspisteen neuvontavelvollisuutta, mutta työryhmä on katsonut, että olisi tärkeää, että direktiivin 16 artiklan soveltamisalan ulkopuolelle rajatuista tuotantolaitokseen liittyvistä luvista ja muista hallinnollisista menettelyistä on mahdollista saada neuvontaa yhteyspisteeltä.

Direktiivin soveltamisalaan sisältyvien lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden osalta hakijan olisi mahdollista hyödyntää asiointia sähköisen järjestelmän (sähköinen yhteyspiste) kautta. Kansallisessa toimeenpanossa asiointiin sähköisen yhteyspisteen kautta sisällytettäisiin lupien ja muiden hallinnollisten hyväksymismenettelyiden lisäksi myös tuotantolaitoksen rakentamiseen, päivittämiseen, verkkoon liittämiseen ja käyttämiseen liittyvät rekisteröinti- ja ilmoitusmenettelyt. Näin mahdollistetaan hankekehittäjälle neuvojen saanti ja asiointi keskitetysti sähköisen yhteyspisteen kautta laajasti tuotantolaitoksen rakentamiseen, päivittämiseen, verkkoon liittämiseen ja käyttämiseen liittyvissä hallinnollisissa menettelyissä. Sähköisen yhteyspisteen kautta asiointiin sisällytettäisiin myös sivutuoteasetuksen ja lannoitevalmistelain mukainen laitoshyväksyntä sekä sivutuoteasetuksen mukainen rekisteröinti. Kyseiset laitoshyväksyntä ja rekisteröinti liittyvät biokaasua tuottavan laitoksen mädätteen käsittelyyn ja jatkojalostukseen ja täten kiinteästi biokaasun tuotantoon.

Kuva 1: Soveltamisalan jaottelu yhteispisteen neuvontavelvollisuuteen, asiointiin sähköisen yhteispisteen kautta ja määräajan soveltamiseen.

Uusiutuvan energian direktiivin 16 artiklan mukaan hakijan ei tarvitse koko prosessin aikana olla yhteydessä kuin yhteen yhteispisteeseen. Sähköisen asiointijärjestelmän hyödyntämisellä olisi suuri rooli lupamenettelyitä koskevan artiklan kansallisessa implementoinnissa. Hakija pystyisi hoitamaan direktiivin soveltamisalaan kuuluviin lupiin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyvän asiointin sähköisen yhteispisteen kautta. Asiointi sähköisen yhteispisteen kautta käsittäisi hakemusten jättämisen ja muun hakemukseen liittyvän asiointin yhteispisteen, toimivaltaisen viranomaisen ja hakijan välillä. Hakija voisi toimittaa asiaankuuluvat asiakirjat sekä esittää hakemukseensa liittyviä kysymyksiä sähköisen yhteispisteen kautta toimivaltaiselle viranomaiselle. Hakija voisi päättää, asioiko sähköisen yhteispisteen kautta, ja hakija voisi edelleen halutessaan hoitaa lupiin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin liittyvän asiointin suoraan toimivaltaisen viranomaisen kanssa.

Soveltamisalaan kuuluvien lupien ja muiden hallinnollisten menettelyiden toimivaltaisilla viranomaisilla on mahdollisuus integroitua sähköiseen yhteispisteeseen eri tasoilla. Kevyimmillään integraatio vaatii viranomaiselta sähköpostiosoitteen, jonne järjestelmä voi lähettää herätteitä heitä koskevista tapahtumista järjestelmässä. Toiseksi kevyimpänä vaihtoehtona on kevytasiointi, jossa sähköiseen järjestelmään rakennetaan sähköinen lomake toimivaltaisen viranomaisen tarpeiden mukaisesti. Mahdollisesti erityisesti kuntapuolella useiden toimijoiden olisi mahdollista hyödyntää samaa sähköistä lomaketta. Kevytasiointi tarjoaa asiakkaalle niin kutsutun yhden luukun palvelut tilanteessa, jossa toimivaltaisen viranomaisen oma sähköinen asiointijärjestelmä ei ole vielä käytössä. Sähköiseen yhteispisteeseen on myös mahdollista luoda rajapinta toimivaltaisen viranomaisen sähköisen järjestelmän kanssa ja yhteensovittaa toimivaltaisten viranomaisten tietotarpeita sähköisessä yhteispisteessä jo muutoin kerättyyn tietoon.

Tuotantolaitoksen hankekehittäjä saisi neuvontaa keskitetysti yhteispisteen kautta. Sähköisen asiointin piiriin kuuluviin lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin sisällytettäisiin direktiivin mukaisesti uusiutuvan energian tuotantolaitoksen lupamenettelyt ja muut hallinnolliset hyväksymismenettelyt, jotka koskevat laitteiden ja niiden verkkoon liittämiseen tarvittavien voimavarojen rakentamista ja käyttämistä ja niiden päivittämistä energian tuottamiseksi uusiutuvista lähteistä. Lisäksi sähköiseen asiointiin sisällytettäisiin tuotantolaitoksen rakentamiseen, päivittämiseen, verk-

koon liittämiseen ja käyttämiseen liittyvät rekisteröinti- ja ilmoitusmenettelyt sekä biokaasun tuotantoon kiinteästi liittyvät sivutuoteasetuksen ja lannoitevalmistelain mukainen laitoshyväksyntä sekä sivutuoteasetuksen mukainen rekisteröinti kansallisena sääntelyn soveltamisalan laajentamisena. Sähköiseen asiointiin sisältyvien lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden osalta neuvonta toteutettaisiin sähköisen järjestelmän kautta ja neuvonta kattaisi myös tapauskohtaista neuvontaa, joka edellyttää toimivaltaisen viranomaisen harkintaa. Kaikki työryhmän tunnistamat uusiutuvan energian tuotantolaitokseen liittyvät lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt, myös sähköisen asioinnin piiriin kuuluvat, sisällytettäisiin yhteyspisteen neuvontavelvollisuuteen, joka käsitteisi pääasiassa menettelyllistä neuvontaa.

Asioinnissa sähköisen yhteyspisteen kautta ei ole kyse lupien ja muiden hallinnollisten menettelyiden yhteensovittamisesta tai muusta menettelyllisestä yhdistämisestä, kuten eräiden ympäristöllisten lupamenettelyiden yhteensovittamisesta annetussa laissa (764/2019), eikä sähköisen yhteyspisteen kautta asioinnin seurauksena annettaisi erillistä päätöstä, vaan tuotantolaitosta koskevissa luvissa ja muissa hallinnollisissa menettelyissä päätöksen antaisi edelleen kukin toimivaltainen viranomainen. Yhteyspisteen nimeämisen johdosta ei myöskään tehtäisi sisällöllisiä muutoksia viranomaisten toimivaltaan, vaan viranomaisten päätöksentekotoimivallat säilytettäisiin nykyisellään. Yhteyspisteen neuvontavelvollisuuden myötä hakija voisi saada neuvoja yhteyspisteen neuvontavelvollisuuteen sisältyvissä luvissa ja muissa hallinnollisissa menettelyissä.

	Asiointi sähköisen yhteyspisteen kautta	Yhteyspisteen neuvontavelvollisuus
Soveltamisala	Direktiivin mukainen soveltamisala: <ul style="list-style-type: none"> - Tuotantolaitoksen rakentaminen, päivittäminen ja verkkoon liittäminen - Tuotantolaitoksen käyttäminen 	Direktiivin mukaista soveltamisalaa laajempi neuvonta: <ul style="list-style-type: none"> - Tuotantolaitoksen rakentaminen, päivittäminen ja verkkoon liittäminen - Tuotantolaitoksen käyttäminen - Maankäytön suunnittelu (kaavoitus) - Kiinteän omaisuuden käyttöoikeus - Tuotantolaitoksen suunnittelu
Neuvonnan toteutus	Sähköisen yhteyspisteen kautta (yhteyspiste ja toimivaltainen viranomainen)	Puhelimitse tai sähköisesti (yhteyspiste)
Neuvonnan laajuus	Hakija saa sähköisen yhteyspisteen kautta direktiivin mukaiseen soveltamisalaan kuuluviin lupa- tai muihin hallinnollisiin menettelyihin tarvitsemansa hallintolain 8 §:n mukaisen neuvonnan. Yhteyspisteen vastuulla on, että neuvontapyynnöt otetaan käsittelyyn joko yhteyspisteessä tai välitetään toimivaltaiselle viranomaiselle.	Pääasiassa hakijaa ohjaavat menettelylliset kysymykset
Palvelun hyödyntäminen	Hakija voi halutessaan asioida sähköisen yhteyspisteen kautta. Hakija voi asioida edelleen myös suoraan toimivaltaisen viranomaisen kanssa.	Hakija voi halutessaan pyytää neuvoja yhteyspisteeltä

Määräajat	Kiinteitä määräaikoja (1 v/2 v) sovelletaan direktiivin soveltamisalaan sisältyviin lupiin ja muihin hallinnollisiin hyväksymismenettelyihin sähköä tuottavien laitosten osalta	Kiinteitä määräaikoja ei sovelleta
Sähköisen järjestelmän toiminnallisuudet	Hakemuksen toimittaminen toimivaltaiselle viranomaiselle, keskustelutoiminnallisuus hakijan, yhteyspisteen ja toimivaltaisten viranomaisten välillä, määräajan laskenta	

3.3 Määräajat

Määräaikoja sovelletaan sähköä tuottavien tuotantolaitosten osalta direktiivin soveltamisalaan kuuluviin lupamenettelyihin ja muihin hallinnollisiin hyväksymismenettelyihin lukuun ottamatta joitakin direktiivissä mahdollistettuja poikkeuksia. Poikkeukset perusteluineen on kirjattu lukuun 3.5 Asiointiin sähköisen yhteyspisteen kautta sisällytettävät luvat ja hallinnolliset menettelyt.

3.4 Lain soveltamisalaan kuuluvat toiminnot

Uusiutuvan energian tuotantolaitosten lupamenettelyitä koskevan lain soveltamisalaa olisi tarpeen tarkentaa myös siihen kuuluvien toimintojen osalta. Lain soveltamisalaan kuuluisi uusiutuvan energian (sähkön, lämmön, biokaasun, biopolttoaineen tai bionesteen) tuotanto sekä biokaasua tuottavassa laitoksessa mädätteen käsittely ja jatkojalostus. Mädätteen käsittely ja jatkojalostus biokaasua tuottavassa laitoksessa sisällytettäisiin lain soveltamisalaan, koska ne ovat kiinteä osa biokaasua tuottavan laitoksen kokonaisuutta. Soveltamisalaan eivät kuuluisi uusiutuvan energian tuottamiseen tarvittavan raaka-aineen kasvatus, valmistus, käsittely, varastointi ja kuljetus. Soveltamisalan ulkopuolelle jäisi täten esimerkiksi puun haketus.

Lain soveltamisalaan sisältyvät toiminnot	Toiminnot, jotka eivät sisälly soveltamisalaan
Uusiutuvan energian tuotanto <ul style="list-style-type: none"> - sähkö - lämpö - jäädytys - biokaasu - biopolttoaine (nestemäinen) - bioneste Biokaasua tuottavassa laitoksessa mädätteen käsittely ja jatkojalostus	Uusiutuvan energian tuottamiseen tarvittavan raaka-aineen kasvatus, valmistus, käsittely, varastointi ja kuljetus. Tässä tarkoitettuja raaka-aineita ovat esim. metsähake, sahanpuru, mustalipeä, eläin- ja kasviperäiset öljyt ja rasvat. Verkkoliiketoiminta

Taulukko 2: Lain soveltamisalaan kuuluvat toiminnot

3.5 Asiointiin sähköisessä yhteyspisteessä sisällytettävät lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt

3.5.1 Tuotantolaitoksen rakentaminen, päivittäminen ja verkkoon liittäminen

Ympäristölupa

Ympäristönsuojelulaki (527/2014), 27 §

Ympäristönsuojelulain tarkoituksena on mm. ehkäistä ympäristön pilaantumista ja sen vaaraa, turvata terveellinen ja viihtyisä ympäristö sekä edistää luonnonvarojen kestäväää käyttöä sekä parantaa kansalaisten vaikutusmahdollisuuksia ympäristöllisessä päätöksenteossa. Näiden tavoitteiden edistämiseksi on tietyt ympäristöön vaikuttavat toimet säädetty esimerkiksi luvanvaraisiksi. Ympäristöluvassa toimivaltaisia viranomaisia ovat aluehallintovirasto ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Ympäristönsuojelulakia sovelletaan teolliseen ja muuhun toimintaan, josta aiheutuu tai saattaa aiheutua ympäristön pilaantumista. Lakia sovelletaan myös toimintaan, jossa syntyy jätettä, sekä jätteen käsittelyyn. Toiminnat on jaoteltu ympäristönsuojelulaissa luvanvaraisiin, ilmoituksenvaraisiin ja rekisteröitäviin toimintoihin. Ympäristönsuojelulaissa on myös muita näiden menettelyiden ulkopuolelle jääviä toimintoja, esim. yksittäiset määräykset, kertaluonteista toimintaa koskeva ilmoitusmenettely ja kunnalliset ympäristönsuojelumääräykset.

Ympäristönsuojelulain nojalla hakijan tulee tehdä vesilain mukainen lupahakemus, jos ympäristölupa-asiaa käsiteltäessä ilmenee, että hanke edellyttää myös vesilain mukaista lupaa. Vesien pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa koskeva ympäristölupahakemus sekä samaa toimintaa koskeva vesilain mukainen lupahakemus on pääsääntöisesti käsiteltävä yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä.

Luvanvaraiset toiminnot jaotellaan direktiivilaitoksiin ja muihin luvanvaraisiin toimintoihin. Direktiivilaitoksella tarkoitetaan teollisuuspäästödirektiivissä¹ mainittuja toimintoja. Energian tuotannossa direktiivilaitoksen rajana on 50 megawatin polttoaineteho ja muun luvanvaraisen laitoksen rajana 20 megawatin polttoaineteho (kiinteän polttoaineen kattilat). Polttoainetehoa määritettäessä lasketaan yhteen kaikki samalla laitosalueella sijaitsevat energiantuotantoyksiköt.

Ympäristölupa voidaan tarvita esimerkiksi biomassaa polttavan laitoksen tai biokaasulaitoksen toimintaan. Biokaasulaitoksen osalta luvanvaraisuus voi perustua laitoksen polttoainetehoon, laitoksen valmistaman polttoaineen määrään tai ammattimaiseen tai laitosmaiseen jätteen käsittelyyn. Tuulivoimalat eivät ole lähtökohtaisesti ympäristöluvanvaraisia, mutta niiden ympäristöluvanvaraisuus voi perustua eräistä naapurisuhteista annetun lain (26/1920) mukaiseen kohtuuttomaan rasitukseen, esimerkiksi tuulivoimaloiden aiheuttamaan meluun tai välkevaikutukseen.

Toiminnan rekisteröinti

Ympäristönsuojelulaki (527/2014), 116 §

Energiantuotantolaitokset, joiden polttoaineteho on vähintään 1 mutta alle 50 megawattia ja joissa jokaisen kiinteää polttoainetta käyttävän energiantuotantoyksikön polttoaineteho on alle 20 megawattia, on pääsääntöisesti rekisteröitävä. Eräissä tapauksissa tarvitaan kuitenkin ympäristölupa. Toiminnanharjoittajan on tehtävä rekisteröinti-ilmoitus kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle viimeistään 30 vuorokautta ennen toiminnan aloittamista. Toiminta voidaan aloittaa, kun kunnan ympäristönsuojeluviranomainen on rekisteröinyt toiminnan tai ilmoituksen jättämisestä on kulunut 30 päivää.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2010/75/EU teollisuuden päästöistä (yhtenäistetty ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen).

Samalla tavalla toimitaan, jos aiemmin rekisteröityyn energiantuotantolaitokseen rakennetaan uusi energiantuotantoyksikkö.

Toiminnan rekisteröinti menettelynä ei sisälly direktiivin soveltamisalaan, koska se ei ole luonteeltaan lupa- tai hyväksymismenettely, joten sen käsittelyyn kulunutta aikaa ei oteta huomioon määräajan laskennassa.

Rakennuslupa

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), 125 §

Rakennuksen rakentamiseen on oltava rakennuslupa. Rakennuslupa tarvitaan myös sellaiseen korjaus- ja muutostyöhön, joka on verrattavissa rakennuksen rakentamiseen, sekä rakennuksen laajentamiseen tai sen kerrosalaan laskettavan tilan lisäämiseen. Rakennuslupa tarvitaan myös muuhun rakennuksen korjaus- ja muutostyöhön, jos työllä ilmeisesti voi olla vaikutusta rakennuksen käyttäjien turvallisuuteen tai terveydellisiin oloihin. Myös rakennuksen tai sen osan käyttötarkoituksen olennaista muuttamista varten tarvitaan rakennuslupa. Rakennusluvassa toimivaltainen viranomaisen on kunnan rakennusvalvontaviranomainen. Päätöstoimivaltaa on voitu myös delegoida viranhaltijalle.

Rakennuslupa tarvitaan lähes kaiken tyyppisten tuotantolaitosten rakentamiseen. Rakennusten katoille asennettava aurinkovoimala ja pienen kokoluokan maalämpöratkaisut eivät pääsääntöisesti tarvitse rakennuslupaa. Tuulivoimaloille rakennuslupa haetaan jokaiselle turbiinille erikseen.

Rakennusluvun yhteydessä voidaan käsitellä maankäyttö- ja rakennuslain 137 §:n mukainen suunnittelutarveasia tai 174 §:n mukainen vähäinen poikkeaminen. Työryhmä katsoo tarkoituksenmukaiseksi sisällyttää suunnittelutarveasian ja vähäisen poikkeamisen asiointiin sähköisen yhteyspisteen kautta niissä tapauksissa, kun suunnittelutarveasia ja vähäinen poikkeaminen käsitellään rakennusluvun yhteydessä. Erillisessä menettelyssä käsiteltävä suunnittelutarveasia tai poikkeaminen kuuluvat yhteyspisteen neuvontavelvollisuuteen.

Toimenpidelupa

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), 126 §

Rakennusluvun sijasta rakentamiseen voidaan hakea toimenpidelupa sellaisten rakennelmien ja laitteiden, kuten maston, säiliön ja piipun pystyttämiseen, joiden osalta lupa-asian ratkaiseminen ei kaikilta osin edellytä rakentamisessa muutoin tarvittavaa ohjausta. Toimenpideluvassa toimivaltainen viranomaisen on kunnan rakennusvalvontaviranomainen. Päätöstoimivaltaa on voitu myös delegoida viranhaltijalle.

Kunta voi rakennusjärjestyksessään määrätä, ettei toimenpidelupaa tarvita kunnassa tai sen osassa maankäyttö- ja rakennuslaissa lueteltuihin toimenpideluvanvaraisiin toimenpiteisiin, jos toimenpidettä voidaan pitää vähäisenä. Maankäyttö- ja rakennuslain mukaisiin toimenpideluvanvaraisiin toimenpiteisiin kuuluvat esimerkiksi kaupunkikuvaan tai ympäristöön merkittävästi vaikuttavan aurinkopaneelin tai -keräimen asentaminen tai rakentaminen.

Rakennuksen purkamislupa ja purkamisilmoitus

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), 127 §

Rakennusta tai sen osaa ei saa purkaa ilman lupaa asemakaava-alueella tai alueella, jolla on voimassa rakennuskielto asemakaavan laatimiseksi. Lupa on myös tarpeen, jos yleiskaavassa niin

määrätään. Rakennuksen purkamisluvassa ja purkamisilmoituksessa toimivaltainen viranomainen on kunnan rakennusvalvontaviranomainen.

Lupaa ei tarvita, jos voimassa oleva rakennuslupa, maankäyttö- ja rakennuslain mukainen katusuunnitelma, maantielain mukainen hyväksytty tiesuunnitelma tai ratalain mukainen hyväksytty ratasuunnitelma edellyttävät rakennuksen purkamista. Lupaa ei myöskään tarvita talousrakennuksen ja muun siihen verrattavan vähäisen rakennuksen purkamiseen, ellei rakennusta ole pidettävä historiallisesti merkittävänä tai rakennustaiteellisesti arvokkaana tai tällaisen kokonaisuuden osana.

Rakennuksen tai sen osan purkamisesta on, jollei purkamiseen tarvita lupaa, kirjallisesti ilmoitettava kunnan rakennusvalvontaviranomaiselle 30 päivää ennen purkamistyöhön ryhtymistä (purkamisilmoitus). Rakennusvalvontaviranomainen voi mainitun ajan kuluessa perustellusta syystä vaatia luvan hakemista.

Tuotantolaitosta rakennettaessa tai päivitettäessä tarvitaan yleisesti rakennuslupa. Rakennuksen purkamislupaa tai purkamisilmoitusta taas ei tarvita, jos esimerkiksi voimassa oleva rakennuslupa edellyttää rakennuksen purkamista. Tuulivoiman päivityshankkeissa purkamislupa voidaan vaatia, jos uusien voimaloiden sijainnit eivät vastaa purettavien voimaloiden sijainteja. Hankekehittäjällä saattaa myös olla esimerkiksi aikataulusyistä intressi hakea purkamiselle lupa ennen uuden hankkeen luvitusta.

Purkamisilmoitus menettelynä ei sisälly direktiivin soveltamisalaan, koska se ei ole luonteeltaan lupa- tai hyväksymismenettely, joten sen käsittelyyn kulunutta aikaa ei oteta huomioon määräajan laskennassa.

Kajoamislupa

Muinaismuistolaki (295/1963), 11 §

Kiinteään muinaisjäännökseen kajoamiseen voidaan myöntää lupa, jos muinaisjäännös tuottaa merkitykseensä nähden kohtuutonta haittaa. Kajoamislupa voidaan myöntää maanomistajalle tai muulle toimijalle, jonka tarkoituksena on toteuttaa toimenpide, jolla voi olla vaikutusta kiinteään muinaisjäännökseen. Kajoamisluvassa toimivaltainen viranomainen on Museovirasto.

Kajoamislupa tarvitaan tuotantolaitoksen rakentamiseen tai päivittämiseen, jos näillä voi olla vaikutusta kiinteään muinaisjäännökseen.

Suostumus rakentamiseen talousvyöhykkeellä

Laki Suomen talousvyöhykkeestä (1058/2004), 7 §

Valtioneuvosto voi antaa hakemuksesta suostumuksen tekosaarten, merenpohjan ja sen sisustan luonnonvarojen hyödyntämiseen tarkoitettuun toimintaan käytettävien laitteiden ja muiden rakennelmien sekä sellaisten muiden laitteiden ja rakennelmien rakentamiseen ja käyttämiseen, jotka saattavat haitata Suomelle kansainvälisen oikeuden mukaan kuuluvien oikeuksien käyttämistä talousvyöhykkeellä. Lupa-asia ratkaistaan valtioneuvoston yleisistunnossa työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä.

Vesitalouslupa

Vesilaki (587/2011), 3 luku, 2 §

Vesilain tarkoituksena on turvata vesivarojen ja vesiympäristön tarkoituksenmukainen ja järkevä käyttö erilaiset intressit yhteen sovittavalla tavalla. Vesitaloushankkeista vesilain mukaista lupaa

edellyttävät useat vesitaloushankkeet, esimerkiksi vesistöön rakentaminen, veden ottaminen, eräät ojitushankkeet, keskivedenkorkeuden pysyvä muuttaminen, vesistön säännöstely ja vesivoiman hyödyntäminen. Luvan lisäksi vesilain mukaisia ennakoivalvonnan muotoja ovat pienemmistä hankkeista tehtävät ilmoitukset, oikeus veden ottamiseen, ojitustoimitus ja yleiseksi kulkuväyläksi määrittäminen. Vesitalousluvassa toimivaltainen viranomaisena on aluehallintovirasto. Aluehallintovirasto toimii vesilaissa tarkoitettuna lupaviranomaisena.

Vesilain nojalla hakijan tulee laatia ympäristölupahakemus, jos vesilain mukaista lupaa käsiteltäessä ilmenee, että hanke edellyttää myös ympäristölupaa. Vesien pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa koskeva ympäristölupahakemus sekä samaa toimintaa koskeva vesilain mukainen lupahakemus on pääsääntöisesti käsiteltävä yhdessä ja ratkaistava samalla päätöksellä.

Vesilain 3 luvussa on esitetty edellytykset, joiden täytyessä vesitaloushankkeella on oltava viranomaisen lupa. Lupa on oltava, jos vesitaloushanke voi muuttaa vesistön asemaa, syvyyttä, vedenkorkeutta tai virtaamaa, rantaa tai vesiympäristöä taikka pohjaveden laatua tai määrää, ja tämä muutos aiheuttaa esimerkiksi luonnon ja sen toiminnan vahingollista muuttumista tai vaaraa terveydelle.

Uusiutuvan energian tuotantomuodoista merituulivoima ja vesivoima tarvitsevat aina vesitalousluvan, muiden tuotantolaitosten osalta mahdolliset vesistövaikutukset vaikuttavat luvan tarpeeseen. Polttolaitokset voivat tarvita vesilain mukaisen luvan vedenottoon sekä vedenjohtamiseen tarkoitettujen rakenteiden rakentamiseen.

Käsittely- ja varastointilupa

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005), 23 §

Vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annettu laki, jäljempänä kemikaaliturvallisuuslaki, on vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden turvallista käsittelyä koskeva yleislaki.

Kemikaaliturvallisuuslain tarkoituksena on ehkäistä ja torjua vaarallisten kemikaalien sekä räjähteiden valmistuksesta, käytöstä, siirrosta, varastoinnista ja muusta käsittelystä aiheutuvia henkilö-, ympäristö- ja omaisuusvahinkoja sekä edistää yleistä turvallisuutta. Henkilövahingoilta suojellaan sekä tuotantolaitoksessa työskenteleviä, että tuotantolaitoksen ulkopuolella toimivia ja asuvia ihmisiä. Kemikaaliturvallisuuslaki koskee niin yksityisiä henkilöitä kuin suuria tuotantolaitoksia toiminnanharjoittajina. Käsittely- ja varastointiluvassa toimivaltainen viranomaisena on Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes).

Kemikaaliturvallisuuslaissa säädetty lupavelvollisuus on riippuvainen kohteessa varastoitavien ja käytettävien kemikaalien luokituksesta ja määrästä. Joissain tapauksissa kohteessa käytettävät kemikaalien määrät täsmentyvät aivan suunnittelun loppuvaiheessa. Tästä syystä on mahdollista, että käsittely- ja varastointilupa voi muuttua aivan lupamenettelyn loppuvaiheessa kemikaaliturvallisuuslain nojalla tehtäväksi ilmoitukseksi pelastusviranomaiselle tai päin vastoin.

Vaarallisten kemikaalien varastointiin ja käsittelyyn liittyvät luvat myönnetään kemikaaliturvallisuuslain perusteella, mutta lain mukaisesti myönnettävien lupien ja muiden hallinnollisten menettelyiden taustalla on useita olennaisia asetuksia.

- Valtioneuvoston asetuksen vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta (685/2015) mukaisesti määräytyy, onko toiminta laajamittaista vai vähäistä. Asetuksessa säädetään myös toimintaperiaateasiakirjan ja turvallisuusselvityksen laatimisvelvollisuudesta.
- Valtioneuvoston asetuksessa vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin turvallisuusvaatimuksista (856/2012) annetaan varsinaiset turvallisuuteen liittyvät vaatimukset

- Valtioneuvoston asetus maakaasun käsittelyn turvallisuudesta (551/2009) koskee myös biokaasulaitoksia, koska sitä sovelletaan biokaasun tekniseen käyttöön sekä biokaasun talteenottoon, siirtoon, jakeluun ja käyttöön tarkoitettuihin putkistoihin ja laitteistoihin, esim. kattilalaitosten polttoaineena. Maakaasusetusta sovelletaan biokaasulaitoksilla myös jalostetun biokaasun (biometaani) varastointiin kaasumaisessa tai nesteytetyssä muodossa. Lisäksi maakaasusetusta sovelletaan biokaasun liikennekäytön tankkausasemiin.
- Painelaitelaki (1144/2016) sisältää painelaitteiden rekisteröintiin, sijoitukseen sekä käytön valvontaan liittyvät vaatimukset.

Vaarallisen kemikaalin laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia saa harjoittaa vain Turvallisuus- ja kemikaaliviraston luvalla. Tukes myöntää luvan, jos toiminnanharjoittaja osoittaa, että toiminta täyttää laissa säädettyt turvallisuusvaatimukset. Käsittely- ja varastointilupa on tarpeen esimerkiksi biokaasulaitoksille.

Käsittely- ja varastointi-ilmoitus

Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005), 24 §

Vaarallisen kemikaalin vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia saa harjoittaa vain tekemällä siitä ilmoituksen. Toiminnanharjoittajan tulee tehdä ilmoitus pelastusviranomaiselle, joka tekee asiasta päätöksen. Kuitenkin jos samalla toimipaikalla toimii useita toiminnanharjoittajia, joista osa harjoittaa laajamittaista teollista käsittelyä ja varastointia ja osa vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia sekä jos toiminnanharjoittajien toiminta muodostaa toiminnallisen kokonaisuuden, Tukes myöntää luvat ja tekee ilmoituksen perusteella päätökset.

Käsittely- ja varastointi-ilmoitus menettelynä ei sisälly direktiivin soveltamisalaan, koska se ei ole luonteeltaan lupa- tai hyväksymismenettely, joten sen käsittelyyn kulunutta aikaa ei oteta huomioon määräajan laskennassa.

Poikkeus luontotyyppien suojelusta

Luonnonsuojelulaki (1096/1996), 31 §

Luonnonsuojelulailla säädetään alueiden ja lajien suojelusta tavoitteena säilyttää luonnon monimuotoisuus. Suojelun toteuttamiseksi laissa säädetään kielloista hävittää tai heikentää erityisiä luonnonarvoja. Luonnonsuojelulain mukaisia toimivaltaisia viranomaisia ovat ympäristöministeriö, ELY-keskukset, Suomen ympäristökeskus, Metsähallitus (luonnonsuojelun alueen hallinnasta vastaava viranomainen) sekä kunnat. Luonnon- ja maisemansuojelun ylin ohjaus ja valvonta kuuluvat ympäristöministeriölle.

Luonnonsuojelulaissa säädetään suojelluista luontotyypeistä. Suojeltuihin luontotyyppihin kuuluvia luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia alueita ei saa muuttaa niin, että luontotyyppien ominaispiirteiden säilyminen kyseisellä alueella vaarantuu. Kielto tulee voimaan, kun ELY-keskus on tehnyt päätöksen luontotyyppien esiintymän rajauksesta. ELY-keskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen luontotyyppien muuttamisen kiellosta, jos kyseisen luontotyyppien suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu kyseisen esiintymän heikentymisestä huolimatta tai luontotyyppien suojelu estää yleisen edun kannalta erittäin tärkeän hankkeen tai suunnitelman toteuttamisen. Viimeksi mainittu edellyttää, että hankkeen tai suunnitelman toteutukselle ei ole vaihtoehtoa.

Poikkeus eliölajien suojelusta

Luonnonsuojelulaki (1096/1996), 48-49 §

Lain soveltamisalaan kuuluvat nisäkkäät ja linnut ovat rauhoitettuja. Muut rauhoitetut eläinlajit on lueteltu luonnonsuojeluasetuksen (160/1997) liitteessä 2 ja kaikki rauhoitetut kasvilajit on lueteltu luonnonsuojeluasetuksen liitteissä 3a-3c. Eläinlajien rauhoitussäännökset sisältyvät 39 §:ään, jonka mukaan esimerkiksi rauhoitettujen eläinlajien yksilöiden tappaminen, tahallinen häiritseminen ja pesien siirtäminen tai vahingoittaminen on kiellettyä. Kasvilajien rauhoittamissäännökset (42 §) kieltävät kasvin tai sen osan mm. poimimisen tai hävittämisen. Luonnonsuojeluasetuksen liitteessä 4 yksilöityjen erityisesti suojeltavien lajien säilymiselle tärkeän esiintymispaikan hävittäminen tai heikentäminen on kiellettyä sen jälkeen, kun esiintymispaikka on rajattu ELY-keskuksen päätöksellä (47 §). Luonnonsuojelulain mukaisia toimivaltaisia viranomaisia ovat ympäristöministeriö, ELY-keskukset, Suomen ympäristökeskus, Metsähallitus (luonnonsuojelualueen hallinnasta vastaava viranomainen) sekä kunnat.

Säännökset eläin- ja kasvilajien rauhoittamisesta eivät estä alueen käyttämistä maa- ja metsätalouden tai rakennustoimintaan eikä rakennuksen tai laitteen tarkoituksenmukaista käyttämistä. Tällöin on kuitenkin vältettävä vahingoittamista tai häiritsemistä rauhoitettuja eläimiä ja kasveja, jos se on mahdollista ilman merkittäviä lisäkustannuksia. Tämä poikkeus ei kuitenkaan koske luonnonsuojelulain 49 §:ssä tarkoitettuja luontodirektiivin lajeja eikä mitään lintulajeja. ELY-keskus voi myöntää luvan poiketa muiden kuin edellä mainittujen lajien osalta säädetyistä rauhoitussäännöksistä, jos lajin suojelutaso säilyy suotuisana. Jos hakemus koskee koko maata, poikkeuksen myöntää ympäristöministeriö.

Luontodirektiivin² liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty. ELY-keskus voi yksittäistapauksessa myöntää luvan poiketa tästä kiellosta sekä lintulajien ja luonnonsuojelulain 49 §:ssä tarkoitettuja luontodirektiivin lajien osalta muista rauhoitussäännöksistä lintu³- ja luontodirektiivissä säädetyin erittäin tiukoin ehdoin. Poikkeusta edellyttävälle toimenpiteelle ei mm. saa olla olemassa vaihtoehtoa (luontodirektiivin artikla 16 ja lintudirektiivin artikla 9).

Ilmoitus Natura-alueeseen vaikuttavasta toimenpiteestä

Luonnonsuojelulaki (1096/1996), 65 b §

Sellaisesta toimenpiteestä, jonka toteuttaminen ei vaadi viranomaisen myöntämää lupaa on ilmoitettava ELY-keskukselle, jos toimenpiteestä saattaa aiheutua Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevien luonnonarvojen merkittävä heikennys. Ilmoitusvelvollisuus on toimenpiteestä vastaavalla taholla. Ilmoitus on tehtävä kirjallisesti vähintään 30 vuorokautta ennen toimenpiteeseen ryhtymistä.

Jos ELY-keskus katsoo, että toimenpide merkittävästi heikentäisi Natura-alueen valinnan perusteena olevia luonnonarvoja, sen on 30 päivän kuluessa ilmoituksen saapumisesta kiellettävä toimenpiteen toteuttaminen tai rajoitettava sitä. Tätä ennen ELY-keskuksen on pyrittävä löytämään neuvoteltuihin ratkaisu, jolla merkittävä heikentäminen voidaan välttää.

Ilmoitus Natura-alueeseen vaikuttavasta toimenpiteestä menettelynä ei sisälly direktiivin soveltamisalaan, koska se ei ole luonteeltaan lupa- tai hyväksymismenettely, joten sen käsittelyyn kulunutta aikaa ei oteta huomioon määräajan laskennassa.

² Luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta annettu neuvoston direktiivi 92/43/ETY.

³ Luonnonvaraisten lintujen suojelusta annettu neuvoston direktiivi 79/409/ETY.

Poikkeus vesiluontotyyppien suojelusta

Vesilaki (587/2011), 2 luku 11 §

Vesilain mukaan luonnontilaisen enintään kymmenen hehtaarin suuruisen fladan, kluuvijärven tai lähteen taikka muualla kuin Lapin maakunnassa sijaitsevan noron tai enintään yhden hehtaarin suuruisen lammen tai järven luonnontilan vaarantaminen on kielletty. Lupaviranomainen voi yksittäistapauksessa hakemuksesta myöntää poikkeuksen tästä kiellosta, jos momentissa mainittujen vesiluontotyyppien suojelutavoitteet eivät huomattavasti vaarannu. Jos hankkeelle on haettu vesitalouslupaa, poikkeus käsitellään lupa-asian yhteydessä.

Aluehallintoviranomainen on lupaviranomainen poikkeuksessa vesiluontotyyppien suojelusta.

Lentoestelupa

Ilmailulaki (864/2014), 158 §

Ilmailulain mukaisesti mastoa, tuulivoimalaa, nosturia, valaistus-, radio- tai muuta laitetta, rakennusta, rakennelmaa tai merkkiä ei saa asettaa, järjestää tai kohdistaa siten, että sitä voidaan erehdyksessä pitää ilmailua palvelevana laitteena tai merkinä. Rakennelma tai laite ei saa myöskään häiritä ilmailua palvelevia laitteita tai lentoliikennettä tai aiheuttaa muutoin vaaraa lentoturvallisuudelle. Tällaisen sekaannusta, häiriötä tai vaaraa mahdollisesti aiheuttavan laitteen, rakennuksen, rakennelman tai merkin asettamiseen tarvitaan lentoestelupa, jos este ylittää laissa säädettyt korjausrajat tai muut ehdot.

Liikenne- ja viestintävirasto Traficomilta on etukäteen haettava lupa lentoesteen asettamiseen. Lupahakemukseen on liitettävä asianomaisen ilmailiikennepalvelun tarjoajan (ANS Finland) antama lausunto ja merialueelle sijoitettavan tuulivoimalan osalta myös Rajavartiolaitoksen lausunto. Air Navigation Services Finland Oy (ANS Finland) on valtion kokonaan omistama erityistehtäväyhtiö. Jollei lentoturvallisuus vaarannu, Liikenne- ja viestintävirasto voi antaa luvan laitteen, rakennuksen, rakennelman tai merkin asettamiseen. Lupa on myönnettävä, jos suunnitellun esteen aiheuttamaa haittaa lentoliikenteen sujuvuudelle voidaan käytettävissä olevilla lentomenetelmän suunnittelukriteereillä vähentää siten, ettei se aiheuta lentopaikan pitäjälle kohtuutonta haittaa tai vaikeutta lentoliikenteen sujuvuutta. Lentoesteet on merkittävä Liikenne- ja viestintäviraston antamien määräysten mukaisesti. Lentoestelupa tarvitaan yleisesti tuulivoimaloille. Savupiipun korkeudesta johtuen luvan tarve voi tulla myös esimerkiksi biomassaa polttaville laitoksille.

Hankelupa suurjännitejohdon rakentamiseen

Sähkömarkkinalaki (588/2013), 14 §

Sähkömarkkinalain tarkoituksena on varmistaa edellytykset tehokkaasti, varmasti ja ympäristön kannalta kestävästi toimiville kansallisille ja alueellisille sähkömarkkinoille sekä Euroopan unionin sähkön sisämarkkinoille siten, että hyvä sähkön toimitusvarmuus, kilpailukykyinen sähkön hinta ja kohtuulliset palveluperiaatteet voidaan turvata loppukäyttäjille. Sen saavuttamisen ensisijaisina keinoina ovat terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaaminen sähkön tuotannossa ja toimituksessa sekä kohtuullisten ja tasapuolisten palveluperiaatteiden ylläpitäminen sähköverkkojen toiminnassa.

Nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköjohdon rakentamiseen on pyydettävä hankelupa Energiavirastolta. Hankelupaa ei kuitenkaan tarvita kiinteistön tai sitä vastaavan kiinteistöryhmän sisäisen sähköjohdon rakentamiseen. Valtakunnan rajan ylittävän sähköjohdon osalta lupaviranomaisena toimii työ- ja elinkeinoministeriö. Hankelupa voidaan liittää luvan edellytysten kannalta tarpeellisiksi katsottavia ehtoja.

Hankelupa on voimassa viisi vuotta päätöksen lainvoimaiseksi tulosta. Hankeluvassa esitetyn johdon on valmistuttava tämän ajan kuluessa. Jos hankeluvan voimassaolo lakkaa johdon rakennustöiden ollessa kesken, pitää hankkeelle hakea uusi hankelupa.

Hankelupaa haettaessa sähköjohdon yksityiskohtainen reitti ei yleensä ole vielä tiedossa. Mahdollisia reittivaihtoehtoja voi tässä vaiheessa olla myös useampia. Hankeluvassa ei määrätä sähköjohdon reittiä, vaan se tapahtuu erikseen johtoreitin käyttöoikeuden hankinnan yhteydessä. Useimmissa tapauksissa suurjännitejohtojen johtoreitin käyttöoikeus saadaan kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) mukaisessa lunastusmenettelyssä. Lupa päätöksestä on kuitenkin käytävä ilmi, miten ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain (468/1994) mukainen arviointi on otettu huomioon.

Hankelupamenettelyn tarkoituksena on arvioida ennen kaikkea suurjännitejohtohankkeiden merkitystä sähköjärjestelmän ja sähkönsiirtotarpeiden näkökulmasta. Hankeluvan myöntämisen edellytyksenä on, että sähköjohdon rakentaminen on sähkönsiirron turvaamiseksi tarpeellista. Hankelupa on olennainen suuria tuotantoyksiköitä rakennettaessa.

Voimalaitosten rakentamista ja käytöstä poistamista koskevat ilmoitukset

Sähkömarkkinalaki (588/2013), 64 §

Tuottajan tulee ilmoittaa Energiavirastolle voimalaitoksen rakentamissuunnitelmasta ja käyttöönottamisesta sekä voimalaitoksen pitkäaikaisesta tai pysyvästä käytöstä poistamisesta. Valtioneuvoston asetuksessa sähkömarkkinoista (65/2009) tarkennetaan, että ilmoitus tulee tehdä teholtaan vähintään yhden megavolttiampeerin suuruisen voimalaitoksen rakentamisesta tai voimalaitoksen tehonkorotusta koskevasta päätöksestä kuukauden kuluessa siitä, kun päätös on tehty. Lisäksi voimalaitoksen tai voimalaitoksen tehonkorotuksen käyttöönotosta tulee ilmoittaa kuukauden kuluessa siitä, kun voimalaitos tai sen tehonkorotus on otettu tuotantokäyttöön. Voimalaitoksen vähintään vuoden pituisesta tai pysyvästä käytöstäpoistamisesta taikka voimalaitoksen pysyvästä tehonalenuksesta tulee tehdä ilmoitus kuukauden kuluessa siitä, kun päätös on tehty, kuitenkin vähintään kuusi kuukautta ennen toimenpiteen suunniteltua toteutusajankohtaa.

Voimalaitosten rakentamista ja käytöstä poistamista koskevat ilmoitukset menettelyinä eivät sisälly direktiivin soveltamisalaan, koska ne eivät ole luonteeltaan lupa- tai hyväksymismenettelyjä, joten niiden käsittelyyn kulunutta aikaa ei oteta huomioon määräajan laskennassa.

Rakentamislupa (biokaasun ja biometaanin putkisto)

Valtioneuvoston asetus maakaasun käsittelyn turvallisuudesta (551/2009), 5 §

Kaasuputkiston rakentaminen vaatii Tukes:n myöntämän rakentamisluvan. Asetuksen maakaasun käsittelyn turvallisuudesta (maakaasuasetus) mukainen rakentamislupa koskee siirto-, jakelu- ja käyttöputkiston rakentamista. Rakentamislupaa ei vaadita jakeluputkiston talohaaralle eikä käyttöputkistolle, jos käyttöputkiston suurin sallittu käyttöpaine on enintään 0,5 baaria tai putkiston nimellisuus on enintään DN 25. Rakentamislupa vaaditaan kuitenkin käyttöputkistolle, jos kohteessa olevien käyttölaitteiden yhteinen nimellinen polttoaineteho on 1,2 megawattia tai suurempi.

Biokaasu rinnastetaan hallinnollisten vaatimusten osalta maakaasuun, kun biokaasun metaanipitoisuus on vähintään 80 prosenttia.

Maakaasun varastoinnin rakentamislupa ja varastointi-ilmoitus (sovelletaan myös biokaasulle)
Valtioneuvoston asetus maakaasun käsittelyn turvallisuudesta (551/2009), 9 §

Maakaasun varastoinnille vaaditaan rakentamislupa, jos varastoitavan maakaasun määrä on vähintään 5 tonnia. Jos varastointimäärä on yli 0,2 tonnia mutta alle 5 tonnia, varastoinnista on tehtävä ilmoitus. Lupaa on haettava tai ilmoitus tehtävä ennen yksityiskohtaisten toteutusratkaisujen tekemistä hyvissä ajoin ennen varaston rakennustöiden aloittamista. Sekä rakentamisluvassa että varastointi-ilmoituksessa toimivaltainen viranomaisena on Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes).

Jos maakaasun varastointimäärä on vähintään 50 tonnia, varastoinnissa tulee ottaa huomioon vaarallisten kemikaalien teollisesta käsittelystä ja varastoinnista annetun asetuksen (59/1999) suuronnettomuusvaaran torjuntaa koskevat velvoitteet.

Biokaasu rinnastetaan hallinnollisten vaatimusten osalta maakaasuun, kun biokaasun metaanipitoisuus on vähintään 80 prosenttia. Tukes:n tavoitekäsittelyaika maakaasun varastoinnin rakentamislupalta on kahdeksan kuukautta. Varastointi-ilmoituksen käsittelyaika on 80 päivää.

Varastointi-ilmoitus ei sisälly menettelyä direktiivin soveltamisalaan, koska se ei ole luonteeltaan lupa- tai hyväksymismenettely, joten sen käsittelyyn kulunutta aikaa ei oteta huomioon määräajan laskennassa.

3.5.2 Tuotantolaitoksen käyttäminen

Rekisteröiminen ja hyväksyminen

Laki eläimistä saatavista sivutuotteista (517/2015) ja EU:n sivutuoteasetus ((EY) N:o 1069/2009), 33 §

Sivutuotelaki (517/2015) ja sen nojalla annettu maa- ja metsätalousministeriön asetus (783/2015) eläimistä saatavista sivutuotteista sisältävät EU:n sivutuoteasetuksen ((EY) N:o 1069/2009)⁴ kansalliseen toimeenpanoon liittyvät helpotukset, jotka koskevat sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden käyttöä ja hävitystä. Laissa säädetään myös valvontaviranomaiset ja niiden tehtävät. Sivutuoteasetuksen mukainen laitoshyväksyntä myönnetään sivutuoteasetuksen perusteella. Tarvittaessa laitoshyväksynnän käsittelyyn yhdistetään lannoitevalmistelain mukainen laitoshyväksyntä.

Kaikkien sivutuotealan laitosten on oltava hyväksytyjä tai rekisteröityjä ennen toiminnan aloittamista. Hyväksyntää edellyttävät toiminnot on lueteltu sivutuoteasetuksen artiklassa 24. Hyväksyntää edellyttäviä toimintoja ovat esimerkiksi eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden hävittäminen jätteenä polttamalla, lukuun ottamatta laitoksia, joilla on teollisuuspäästödirektiivin mukainen lupa toimintaansa, sekä orgaanisten lannoitteiden ja maanparannusaineiden valmistaminen. Laitosten rekisteröinnistä on säädetty asetuksen artiklassa 23. Hyväksyntää edellyttää myös sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden hyödyntäminen polttamalla ne polttoaineena, sekä käyttö biopolttoaineiden valmistuksessa. Hyväksyntää tai rekisteröintiä haetaan kirjallisesti toimivaltaiselta viranomaiselta.

Viranomaisen on ennen hyväksyntää tarkastettava, että laitos täyttää sivutuoteasetuksen säätämät hyväksynnän edellytykset. Laitoksen rekisteröinti ei sen sijaan edellytä paikan päällä tehtävää tarkastusta ennen toiminnan aloittamista, vaan rekisteröinti voidaan tehdä toimijan ilmoittamien tietojen

⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EY) N:o 1069/2009, muiden kuin ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläimistä saatavien sivutuotteiden ja niistä johdettujen tuotteiden terveyssäännöistä sekä asetuksen (EY) N:o 1774/2002 kumoamisesta (sivutuoteasetus).

perusteella. Eläinperäiset sivutuotteet jaetaan kolmeen luokkaan niiden ihmisten ja eläinten terveydelle aiheuttaman riskin vakavuuden mukaan. Toimivaltaisia viranomaisia hyväksynnässä ja rekisteröinnissä ovat kunnaneläinlääkäri ja Ruokavirasto. Biokaasua ja biopolttoaineita valmistavien laitosten osalta toimivaltainen viranomainen on Ruokavirasto. Kunnaneläinlääkäri hyväksyy esimerkiksi eläintilalla sijaitsevat lantaa polttoaineena polttavat laitokset sekä tilakohtaiset poltto- ja rinnakkaispolttolaitokset.

Biokaasulaitoksen tulee olla sivutuoteasetuksen mukaisesti hyväksytty, jos se ottaa käsiteltäväksi eläinperäisiä sivutuotteita (esim. elintarvikkeiden käsittelyssä ja valmistuksessa syntyvät sivutuotteet, ravintoloiden ja keittiöiden ruokajäte, teurastamojen jäte, lanta). Laitoshyväksyntä voidaan antaa usein vasta siinä vaiheessa, kun laitos on valmistunut, jotta eläinperäisten sivutuotteiden hygienisoinnin toimivuudesta voidaan varmistua. Sivutuoteasetus sisältää mahdollisuuden validointinnettelyyn. Validointia edellytetään biokaasulaitoksilta, jos eläimistä saatavien sivutuotteiden hygienisointi tehdään muulla kuin sivutuotelainsäädännön mukaisella menetelmällä.

Laitoshyväksyntämenettelyssä ei ole biokaasun tuotantoon tai käyttöön liittyviä vaatimuksia. Sivutuotelain perusteella voidaan kuitenkin kieltää eläinperäisen sivutuotteen vastaanottaminen ja käsittely, mikä monissa laitoksissa myös välillisesti estäisi biokaasun tuotannon, ellei korvaavia syötteitä löytyisi.

Sivutuoteasetuksen mukainen rekisteröiminen ja hyväksyminen menettelyinä eivät sisälly direktiivin soveltamisalaan, koska ne eivät koske välittömästi uusiutuvan energian tuotantoa vaan mädätteen käsittelyä biokaasun tuotannon yhteydessä, joten niiden käsittelyyn kulunutta aikaa ei oteta huomioon määrärajan laskennassa.

Laitoshyväksyntä

Lannoitevalmistelaki (539/2006), 14 §

Lannoitevalmistelain tavoitteena on kasvintuotannon sekä elintarvikkeiden ja ympäristön laadun turvaamiseksi edistää hyvälaatuisten, turvallisten ja kasvintuotantoon sopivien lannoitevalmisteiden tarjontaa, sellaisiksi soveltuvien sivutuotteiden hyötykäyttöä sekä riittävien tietojen antamista lannoitevalmisteista niiden ostajille ja käyttäjille. Laitoshyväksynnässä toimivaltainen viranomainen on Ruokavirasto.

Orgaanisia lannoitevalmisteita tai niiden raaka-aineita valmistavan, teknisesti käsittelevän tai varastoivan toiminnanharjoittajan on oltava Ruokaviraston hyväksymä ennen kuin se aloittaa toimintansa. Maatilakohtaiset laitokset, jotka käsittelevät vain lantaa ja maatalan omaa kasviainesta ei tarvitse lannoitevalmistelain eikä sivutuoteasetuksen mukaista hyväksyntää. Muut kuin maatilatason laitokset ovat käytännössä aina lannoitevalmistelain piirissä, koska mädätysjäännös käytetään lannoitevalmisteena.

Laitoshyväksyntä on tuotantolaitos- tai tuotantolinjakohtainen ja se perustuu lannoitevalmistelakiin ja eläimistä saatavien sivutuotteiden osalta lisäksi sivutuoteasetukseen. Hyväksytyjen laitosten hyväksyntänumerot on merkitty Ruokaviraston valvontarekisteriin. Lisäksi sivutuoteasetuksen mukaisesti hyväksytyistä laitoksista ylläpidetään EU:n komission edellyttämää luetteloa Ruokaviraston internetsivuilla.

Laitoshyväksyntämenettelyssä ei ole biokaasun tuotantoon tai käyttöön liittyviä vaatimuksia. Biokaasua tuottavassa laitoksessa mädätteen käsittely ja jatkojalostus sisältyvät lain soveltamisalaan.

Lannoitevalmistelain mukainen laitoshyväksyntä menettelynä ei sisälly direktiivin soveltamisalaan, koska se ei koske välittömästi uusiutuvan energian tuotantoa vaan mädätteen jatkojalostusta bio-kaasun tuotannon yhteydessä, joten sen käsittelyyn kulunutta aikaa ei oteta huomioon määräajan laskennassa.

Päästölupa

Päästökauppalaki (311/2011), 8 §

Päästökauppalain tarkoituksena on edistää kasvihuonekaasupäästöjen vähentämistä kustannustehokkaasti ja taloudellisesti. Päästöluvassa toimivaltainen viranomaisena on Energiavirasto.

Kaikilla päästökauppaan kuuluvilla laitoksilla täytyy olla päästölupa. Päästölupa tarvitaan muun muassa polttoaineiden polttoon laitoksissa, joiden kokonaislämpöteho on yli 20 MW tai tällaisten laitosten kanssa samassa kaukolämpöverkossa olevissa pienemmissä laitoksissa.

Päästölupaa haetaan Energiavirastolta. Päästöluvan myöntäminen edellyttää, että tarkkailusuunnitelma on riittävä ja asianmukainen ja laitos saa ympäristönsuojelusäännösten perusteella harjoittaa toimintaa.

Päästölupa on unionin ympäristölainsäädännön mukainen velvoite, joka perustuu päästökauppadirektiiviin⁵, joten määräaikaa voidaan pidentää päästöluvan käsittelyn keston verran. Lakiehdotuksessa tullaan määrittämään tarkemmin määräajan pidennystä koskevat säännöt.

Ilmoitus tuulivoimalasta

Laki tuulivoiman kompensatioalueista (490/2013), 5 §

Laissa säädetään tuulivoiman kompensatioalueista, tuulivoimaloiden rakentamisesta niille ja alueilla sijaitsevista tuulivoimaloista valtiolle perittävistä maksuista. Kompensatioalueita on yksi, Perämeren tuulivoima-alue, joka sijaitsee Hailuodon, Lumijoen, Raahen, Siikajoen ja Pyhäjoen kunnissa.

Jos tuulivoimala rakennetaan kompensatioalueelle, on sähkön tuottajan tehtävä ilmoitus tuulivoimalasta Energiavirastolle ennen tuulivoimalan kaupalliseen käyttöön ottamista. Laissa säädetyn tuulivoimamaksun on velvollinen maksamaan sähkön tuottaja, jonka hallinnassa on tuulivoimala tuulivoiman kompensatioalueella.

Ilmoitus tuulivoimalasta menettelynä ei sisälly direktiivin soveltamisalaan, koska se ei ole luonteeltaan lupa- tai hyväksymismenettely, joten sen käsittelyyn kulunutta aikaa ei oteta huomioon määräajan laskennassa.

3.6 Yhteyspisteen neuvontavelvollisuuden sisällytettävät lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt

Yhteyspisteen neuvontavelvollisuuden kuuluvat tässä luvassa mainittujen lupamenettelyiden ja muiden hallinnollisten menettelyiden lisäksi myös kaikki sähköiseen yhteyspisteeseen sisällytettävät lupamenettelyt ja muut hallinnolliset menettelyt.

⁵ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/87/EY, annettu 13 päivänä lokakuuta 2003, kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmän toteuttamisesta unionissa ja neuvoston direktiivin 96/61/EY muuttamisesta

3.6.1 Maankäytön suunnittelu

Kaavoitus

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)

Maankäytön suunnittelun yleinen ohjaus perustuu maankäyttö- ja rakennuslakiin (132/1999), jota ollaan parhaillaan uudistamassa. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet ohjaavat suunnittelua maakunnissa ja kunnissa. Valtakunnallisten tavoitteiden lisäksi nykyiseen maankäytön suunnittelujärjestelmään kuuluvat maakuntakaava, yleiskaava ja asemakaava. Maankäyttöön vaikutetaan myös esimerkiksi erilaisilla seutu- ja kuntastrategioilla, kunnan maapolitiikalla ja rakennusjärjestyksellä.

Kaavan valmistelussa on pääsääntöisesti kolme osallistumisvaihetta: kuuleminen osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta, kaavaluonnoksesta sekä kaavaehdotuksesta. Kaikissa vaiheissa kaikilla kunnan jäsenillä on oikeus mielipiteen esittämiseen. Vastaavasti valitusoikeus kaavaa koskevasta päätöksestä on kaikilla kunnan jäsenillä. Osallistumis- ja muutoksenhakuoikeus kaavoituksessa on näin ollen huomattavasti laajempaa kuin lupamenettelyissä.

Maakuntakaavalla ratkaistaan alueidenkäytön maakunnalliset kysymykset ja sen laatii maakunnan liitto. Kunta laatii yleiskaavan ja siinä määritetään pääpiirteittäin kunnan alueidenkäytön suunnittelun tavoiteltu kehitys sekä kaava-alueen käyttö, esimerkiksi asuinalueiden, työpaikkojen ja liikenneväylien sijainti. Yleiskaava voidaan tehdä myös tarkempaan, jolloin se voi ohjata rakentamista esimerkiksi ranta-alueella, teollisuusalueella tai tuulivoimatuotantoalueella tai kyläalueella. Yleiskaavan hyväksyy kunnanvaltuusto.

Asemakaava on yksityiskohtaisin kaavataso. Sillä ohjataan maankäyttöä ja rakentamista paikallisten olosuhteiden, kaupunki- ja maisemakuvan, hyvän rakentamistavan ja muiden yhdessä sovittujen tavoitteiden edellyttämällä tavalla. Asemakaavassa määritellään alueen tuleva käyttö: mitä säilytetään, mitä saa rakentaa, mihin ja millä tavalla. Kaavassa osoitetaan esimerkiksi rakennusten sijainti, koko ja käyttötarkoitus. Asemakaavan laatii ja hyväksyy kunta. Tuulivoimaloiden rakentamista voidaan ohjata tuulivoimarakentamista koskevalla yleiskaavalla, jossa usein määritellään jo voimaloiden sijainnit maastossa.

Kaavoitus ajoittuu lähtökohtaisesti tuotantolaitoksen suunnitteluvaiheeseen eikä se täten kuulu direktiivissä tarkoitettuihin tuotantolaitoksen rakentamiseen, päivittämiseen, verkkoon liittämiseen ja käyttämiseen tarvittaviin lupiin ja muihin hallinnollisiin menettelyihin. Useissa direktiivin soveltamisalaan kuuluvissa luvissa on kaavoitukseen liittyviä myöntämisedellytyksiä; lupa ei esimerkiksi saa olla kaavan vastainen, vaikeuttaa kaavan toteuttamista tai kaava on otettava huomioon lupaharkinnassa.

Suunnittelutarveratkaisu

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), 137 §

Rakennusluvan myöntämiselle on erityisiä edellytyksiä suunnittelutarvealueella, jolle ei ole hyväksytty asemakaavaa. Suunnittelutarvealuetta koskevia säännöksiä sovelletaan myös sellaiseen rakentamiseen, joka ympäristövaikutusten merkittävyyden vuoksi edellyttää tavanomaista lupamenettelyä laajempaa harkintaa. Tällöin kunnan tulee käsitellä asia ns. suunnittelutarveasiana joko rakennusluvan yhteydessä tai erillisessä menettelyssä. Rakennuslupa rakennuksen rakentamiseen voidaan kuitenkin suunnittelutarvealueita koskevan säännöksen estämättä myöntää, jos oikeusvaikutteisessa yleiskaavassa on erityisesti määrätty kaavan tai sen osan käyttämisestä rakennusluvan myöntämisen perusteena. Suunnittelutarveratkaisussa toimivaltainen viranomaisena on kunta.

Myönteisen suunnittelutarveratkaisun edellytyksenä on, että rakentaminen ei aiheuta haittaa asemakaavoitukselle, yleiskaavoitukselle tai alueiden käytön muulle järjestämiselle, on sopivaa yhdyskuntateknisten verkostojen ja liikenneväylien toteuttamisen sekä liikenneturvallisuuden ja palvelujen saavutettavuuden kannalta ja on sopivaa maisemalliselta kannalta eikä vaikeuta erityisten luonnon- tai kulttuuriympäristön arvojen säilyttämistä eikä virkistystarpeiden turvaamista.

Suunnittelutarveasia voidaan käsitellä rakennuslupamenettelyn yhteydessä ja näissä tapauksissa rakennuslupan ja suunnittelutarveasian käsittelyä on mahdotonta erottaa toisistaan niin menettelyllisesti kuin ajallisestikin. Työryhmä katsoo tarkoituksenmukaiseksi sisällyttää suunnittelutarveasian asiointiin sähköisen yhteyspisteen kautta niissä tapauksissa, kun suunnittelutarveasia käsitellään rakennuslupan yhteydessä. Erillisessä menettelyssä käsiteltävä suunnittelutarveasia kuuluu yhteyspisteen neuvontavelvollisuuteen.

Poikkeamispäätös

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), 174 §

Kunta voi erityisestä syystä hakemuksesta myöntää poikkeamisen maankäyttö- ja rakennuslaissa säädetystä tai sen nojalla annetusta rakentamista tai muuta toimenpidettä koskevasta säännöksestä, määräyksestä, kiellosta tai muusta rajoituksesta. Poikkeamismenettelyllä on näin ollen linkitys myös kaavoitukseen, koska poikkeamispäätös tarvitaan, jos rakentamisessa halutaan poiketa kaavasta. Poikkeamispäätöksessä toimivaltainen viranomainen on kunta.

Poikkeaminen ei saa aiheuttaa haittaa kaavoitukselle, kaavan toteuttamiselle tai alueiden käytön muulle järjestämiselle. Se ei myöskään saa vaikeuttaa luonnonsuojelun tavoitteiden saavuttamista eikä rakennetun ympäristön suojelemista koskevien tavoitteiden saavuttamista. Poikkeusta ei saa myöntää, mikäli se johtaa vaikutuksiltaan merkittävään rakentamiseen tai muutoin aiheuttaa merkittäviä haitallisia ympäristö- tai muita vaikutuksia.

Poikkeamismenettely linkittyy vahvasti kaavoitukseen, mutta poikkeamisasian käsittely on menettelyllisesti rinnastettavissa enemmän lupamenettelyihin kuin kaavoitusmenettelyyn. Poikkeamismenettelyssä kuitenkin asianosaisten piiri on laajempi ja myös valitusoikeudesta on säädetty laajemmin kuin esimerkiksi rakennuslupamenettelyssä. Työryhmä katsoo poikkeamismenettelyn ajoittuvan hankkeen suunnitteluvaiheeseen, jolloin se ei kuulu direktiivin soveltamisalaan.

Maankäyttö- ja rakennuslain 175 §:n mukaan kunta voi poikkeamisesta säädetyn edellytyksin myöntää rakennuslupan, jos kysymys on vähäisestä poikkeamisesta. Vähäinen poikkeaminen käsitellään rakennuslupamenettelyn yhteydessä ja näissä tapauksissa rakennuslupan ja poikkeamisen käsittelyä on mahdotonta erottaa toisistaan niin menettelyllisesti kuin ajallisestikin. Työryhmä katsoo tarkoituksenmukaiseksi sisällyttää vähäisen poikkeamisen asiointiin sähköisen yhteyspisteen kautta. Erillisessä menettelyssä käsiteltävä poikkeaminen kuuluu yhteyspisteen neuvontavelvollisuuteen.

3.6.2 Kiinteän omaisuuden käyttöoikeus

Lunastuslupa

Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta (603/1977), 5-10 §

Lunastamalla voidaan hankkia kiinteää omaisuutta taikka pysyvä tai määräaikainen erityinen oikeus, rajoittaa pysyvästi tai määräajaksi oikeutta käyttää tai vallita kiinteää omaisuutta taikka erityistä oikeutta sekä lakkauttaa erityinen oikeus.

Lunastaa saadaan, kun yleinen tarve sitä vaatii. Lunastusta ei kuitenkaan saa panna toimeen, jos lunastuksen tarkoitus voidaan yhtä sopivasti saavuttaa jollain muulla tavalla taikka jos lunastuksesta yksityiselle edulle koituva haitta on suurempi kuin siitä yleiselle edulle saatava hyöty. Lunastuksen hakija voi olla myös yksityisoikeudellinen yhteisö, joka osoittaa yleisen tarpeen vaativan lunastusta ja esittää luotettavan selvityksen siitä, että lunastettava omaisuus tullaan käyttämään aiottuun tarkoitukseen.

Uusiutuvan energian tuotantolaitosten kannalta lunastus liittyy erityisesti voimalaitoksen verkkoon liittämistä varten rakennettaviin liittymisjohtoihin, joille tyypillisesti haetaan lunastamalla maa-alueen käyttöoikeuden supistus ja maapohjan omistus jää maanomistajalle. Esimerkiksi tuulivoimaloiden liittymisjohtojen rakentamisessa lunastusmenettely on yleisesti käytössä. Itse tuotantolaitosten rakentamiselle vaadittavien maa-alueiden hankintaan lunastusmenettelyä ei ole käytetty.

Lunastuslupa-asian ratkaisee hankkeesta riippuen joko Maanmittauslaitos tai valtioneuvosto. Jos lunastuslupaa haetaan esimerkiksi voimansiirtolinjan tai maakaasuverkoston rakentamista varten ja jos lunastusluvan antamista ei vastusteta tai kysymys on yleisen ja yksityisen edun kannalta vähemmän tärkeästä lunastuksesta, lunastuslupaa koskevan hakemuksen ratkaisee Maanmittauslaitos. Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee valtioneuvoston yleisistunnossa ratkaistavat lunastuslupa-asiat. Lunastustoimituksen suorittaa aina Maanmittauslaitos.

Kun tietyn suunnitelman vahvistaminen, luvan myöntäminen tai muu päätös samalla tuottaa oikeuden yrityksen toteuttamista varten tarpeellisen lunastuksen toimeenpanoon, lunastuslupaa ei tarvita.

Yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittaminen

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), 161 §

Kiinteistön omistaja ja haltija on velvollinen sallimaan yhdyskuntaa tai kiinteistöä palvelevan johdon sijoittamisen omistamalleen tai hallitsemalleen alueelle, jollei sijoittamista muutoin voida järjestää tyydyttävästi ja kohtuullisin kustannuksin. Sama koskee johtoihin liittyviä vähäisiä laitteita, rakennelmia ja laitoksia. Jollei sijoittamisesta ole sovittu kiinteistön omistajan ja haltijan kanssa, sijoittamisesta päättää kunnan rakennusvalvontaviranomainen.

Menettelyä voidaan soveltaa tuotantolaitosten rakentamiseen, jos energiantuotantolaitos palvelee yhdyskuntaa tai kiinteistöä, eikä muita järkeviä reittejä kaapeleille tai johdoille ole.

Johdon sijoittaminen toisen vesialueelle

Vesilaki (587/2011), 2 luku, 5 a §

Hankkeesta vastaavalla on oikeus sijoittaa valtaväylän tai puron alittava vesi-, viemäri- ja voimajohto, tietoliikennekaapeli sekä muu vaikutuksiltaan niihin rinnastuva johto toisenkin vesialueelle, jos sen sijoittaminen ei edellytä lupaa vesilain nojalla, sijoittamisesta ei määrätä ympäristönsuojelulain nojalla eikä sijoittamisesta aiheudu vähäistä suurempaa haittaa alueen omistajalle. Hankkeesta vastaavan on ilmoitettava toimenpiteestä vesialueen omistajalle ja valtion valvontaviranomaiselle (ELY-keskus) vähintään 60 vuorokautta ennen toimenpiteen suorittamista.

Kunnan suostumus

Sähkömarkkinalaki (588/2013), 17 §

Nimellisjännitteeltään vähintään 110 kilovoltin sähköjohdon reitille tulee saada kunnan suostumus, jos oikeutta sähköjohdon sijoittamiseen ei perusteta kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien

lunastuksesta annetun lain (603/1977) mukaisessa lunastusmenettelyssä ja sähköjohto rakennetaan muualle kuin kaavassa tätä varten varatulle alueelle. Kunta ei saa evätä suostumusta tai asettaa sen myöntämiseksi ehtoja ilman alueiden käytön suunnitteluun tai ympäristönäkökohtiin liittyviä taikka muihin seikkoihin perustuvia päteviä syitä, jos epäamisestä tai ehdoista aiheutuu sähkönsiirron turvaamiselle tai hakijalle kohtuutonta haittaa.

3.6.3 Tuotantolaitoksen suunnittelu

Ympäristövaikutusten arviointimenettely (YVA)

Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä (252/2017)

Ympäristövaikutusten arviointimenettelyn (YVA) avulla pyritään vähentämään tai kokonaan estämään hankkeen haitallisia ympäristövaikutuksia. Hankkeet voivat olla esimerkiksi moottoriteitä, kaatopaikkoja tai polttolaitoksia. Uusiutuvan energian tuotantolaitoshankkeissa YVA on tehtävä esimerkiksi polttoaineteholtaan vähintään 300 MW kattilalaitoksille ja tuulivoimahankkeille, kun turbiinien lukumäärä on vähintään 10 tai kokonaisteho vähintään 45 MW. Myös vähintään 220 kilovoltin ja yli 15 kilometrin pituisten maanpäällisten voimajohtojen rakentamiseen sovelletaan YVA-menettelyä. Biokaasulaitosten kohdalla YVA on tehtävä, kun tuotantolaitos on mitoitettu vähintään 35 000 tonnin vuotuiselle jätemäärälle. Arviointimenettelyä sovelletaan tarveharkinnan perusteella yksityistapauksissa myös muihin kuin laissa määriteltäviin hankkeisiin, jos hankkeella on todennäköisesti merkittäviä ympäristövaikutuksia.

Ympäristövaikutusten arviointimenettely alkaa, kun hankkeesta vastaava taho toimittaa arviointiohjelman yhteysviranomaiselle, joka on ELY-keskus. Arviointiohjelmassa kuvataan, mitä hankkeen toteuttamisvaihtoehtoja ja vaikutuksia suunnittelun aikana tullaan selvittämään sekä miten arviointi ja siihen liittyvä tiedottaminen ja vaikutusalueella asuvien osallistuminen arviointiin järjestetään. Kun arviointiohjelmassa esitetyt vaihtoehdot ja niiden vaikutukset on selvitetty, kootaan tieto arviointiselostukseen.

Yhteysviranomainen tiedottaa arviointiohjelman ja arviointiselostuksen vireilläolosta hankkeen vaikutusalueella, kokoaa niistä annetut asukkaiden ja järjestöjen mielipiteet ja viranomaisten lausunnot ja laatii niiden sekä oman asiantuntemuksensa pohjalta lausunnon arviointiohjelmasta ja perustellun päätelmän arviointiselostuksesta. Hankkeesta vastaava on vastuussa arvioinnista ja siitä aiheutuvista kustannuksista. Hankkeen toteuttamiseen oikeuttavaan lupapäätökseen on sisällytettävä perusteltu päätelmä ja päätöksestä on käytävä ilmi, miten perusteltu päätelmä, arviointiselostus ja mahdolliset kansainvälisen kuulemisen tulokset on otettu huomioon.

Tutkimuslupa (10 §)

Muinaismuistolaki (295/1963)

Museovirasto voi antaa määräämillään ehdoilla luvan muinaisjäännöksen tutkimiseen. Lupaa on haettava aina, kun tutkimuksessa käytetään muinaisjäännökseen kajoavia menetelmiä. Luvanvaraiseksi toiminnaksi katsotaan kajoavien menetelmien lisäksi myös kohteen systemaattinen dokumentointi kuvaamalla ja/tai mittaamalla. Lupa voidaan myöntää myös vedenalaisen muinaisjäännöksen tutkimiseen.

Hyödyntämisoikeus

Laki Suomen talousvyöhykkeestä (1058/2004), 6 §

Suomen talousvyöhyke ei ole Suomen valtion aluetta, vaan kansainvälistä merialuetta, jonka osalta Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimus (SopS 49—50/1996) määrittelee Suomen ja muiden valtioiden oikeudet. Suomi käyttää talousvyöhykkeellään rantavaltiolle kansainvälisen oikeuden mukaan kuuluvaa toimivaltaa. Yleissopimuksen 56 artiklan mukaan rantavaltiolla on talousvyöhykkeellään täysivaltaiset oikeudet muun muassa merenpohjan yläpuolisten vesien ja merenpohjan ja sen sisustan elollisten ja elottomien luonnonvarojen tutkimiseen, hyödyntämiseen, säilyttämiseen ja hoitamiseen sekä muuhun toimintaan, jonka tarkoituksena on vyöhykkeen taloudellinen hyödyntäminen ja tutkiminen. Suomella on talousvyöhykkeellään myös merioikeusyleissopimuksen mukainen lainkäyttövalta muun muassa meriympäristön suojelun ja säilyttämisen osalta. Rantavaltiolle kuuluvien talousvyöhykeoikeuksien käyttämisestä säädetään laissa Suomen talousvyöhykkeestä. Lain mukaiset menettelyt liittyvät erityisesti merituulivoiman rakentamiseen.

Valtioneuvosto voi antaa hakemuksesta suostumuksen hyödyntää talousvyöhykkeellä olevan merenpohjan ja sen sisustan luonnonvaroja ja tehdä tällaiseen hyödyntämiseen tähtäävää tutkimusta tai suorittaa talousvyöhykkeellä muuta toimintaa, jonka tarkoituksena on vyöhykkeen taloudellinen hyödyntäminen. Lupa-asia ratkaistaan valtioneuvoston yleisistunnossa työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä.

Tutkimuslupa

Vesilaki (587/2011), 18 luku, 7 §

Aluehallintovirasto voi hakemuksesta antaa oikeuden toisen alueella tehtäviin maaperä-, vesimäärä- tai muihin tutkimuksiin, jotka ovat tarpeen tässä laissa tarkoitetun hankkeen vaikutusten tai toteuttamismahdollisuuksien taikka pohjavesivarojen selvittämiseksi. Tällaisista toimenpiteistä tulee ensisijaisesti pyrkiä sopimaan alueen omistajan kanssa. Tutkimuslupaa voidaan hakea, jos asiasta ei päästä sopimukseen.

Natura-arviointi

Luonnonsuojelulaki (1096/1996), 65 §

Natura 2000 -verkostoon kuuluvat tai ehdotetut alueet (Natura-alueet) on suojeltava siten, että alueen verkostoon valinnan perusteena olevat luonnonarvot säilyvät. Alueesta riippuen tämä tapahtuu esimerkiksi luonnonsuojelulain, erämaalain, maa-aineslain, koskiensuojelulain tai metsälain mukaan. Luonnonsuojelulain 64 §:ssä säädetyn heikentämiskiellon mukaan Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää.

Natura-alueilla tai niiden lähistöllä toteutettavien hankkeiden tai suunnitelmien vaikutukset arvioidaan, jollei ole objektiivisesti arvioiden ennalta varmaa, että hanke tai hankesuunnitelma eivät heikennä alueen suojelutavoitteita. Myös eri hankkeiden yhteisvaikutukset arvioidaan. Hankkeelle voidaan myöntää lupa vain silloin, kun arvioinnin ja 65 §:n 2 momentissa säädetyn lausuntomenettelyn avulla on ennalta varmistettu, ettei niistä aiheudu merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Natura-alueiden suojelutavoitteille. Valtioneuvosto voi myöntää luvan Natura-alueen luonnonarvoja heikentävälle hankkeelle, jos se on toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä eikä vaihtoehtoista ratkaisua ole. Silloin on toteutettava korvaavia toimenpiteitä Natura 2000-verkoston yhtenäisyyden säilyttämiseksi. Jos hankkeesta tai suunnitelmasta tehdään ympäristövaikutusten arviointi, Natura-arviointi tehdään pääsääntöisesti tämän menettelyn yhteydessä.

Arvioinnin tekemisestä huolehtii hankkeen tai suunnitelman toteuttaja. Luvan myöntävä tai suunnitelman hyväksyvä viranomainen valvoo, että arviointi tehdään. Sen on myös pyydettävä lausunto

arviointista ELY-keskukselta ja siltä, jonka hallinnassa luonnonsuojelualue on. Lausunto on annettava viimeistään kuuden kuukauden kuluessa.

Tuulivoimahankkeet voivat edellyttää luonnonsuojelulain mukaista Natura-arviointia, mikäli niillä saattaa olla vaikutusta Natura-alueen suojelutavoitteisiin. Tuulivoimaloilla voi korkeudestaan johtuen olla vaikutusta lintujen lentoreitteihin, joten Natura-arviointia saatetaan edellyttää esimerkiksi silloin, kun tuulivoimahanke sijoittuu lähelle linnuston suojelemiseksi perustettua Natura-aluetta.

Komissio on julkaissut vuonna 2011 oppaan Natura 2000 –alueista ja tuulivoimasta: https://ec.europa.eu/environment/nature/natura2000/management/docs/Wind_farms.pdf.

Lupa merenpohjan tutkimiseen ja kartoittamiseen

Aluevalvontalaki (755/2000), 12 §

Suomen aluevesillä ei saa ilman lupaa harjoittaa merenpohjan tai sen sisustan muodon, rakenteen tai koostumuksen selvittämistä geologisilla tai geofyysisillä tutkimuksilla eikä merenpohjan topografisten muotojen järjestelmällistä mittausta ja tallennusta. Lupa myönnetään, jollei toiminta vaaranna Suomen aluevalvontaa tai jos vaaraa voidaan lupamääräyksillä olennaisesti vähentää. Lupaviranomaisena toimii pääesikunta. Lupa merenpohjan tutkimiseen ja kartoittamiseen on käytännössä aina tarpeen hakea merituulivoimahankkeissa.

Tutkimuslupa

Laki kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta (603/1977), 84 §

Ennen lunastuksen toimeenpanoa voidaan myöntää lupa lunastuksen kohteeksi aiotun alueen tutkimiseen. Tutkimustyössä ei toisen oikeuteen saa puuttua enempää kuin tutkimuksen tuloksen saattamiseksi on välttämätöntä, eikä omistajalle tai oikeudenhaltijalle saa aiheuttaa tarpeetonta häiriötä. Lupapäätöksessä on tarvittaessa yksilöitävä, millaisiin toimenpiteisiin lupa on annettu ja millaisia rajoituksia työn suorittamisessa on noudatettava. Luvan tutkimuksen suorittamiseen antaa Maanmittauslaitos.

Pääesikunnan tuulivoimalausunto

Puolustusvoimista annettu laki (551/2007), aluevalvontalaki (755/2000) ja maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999)

Puolustusvoimista annetun lain, aluevalvontalain ja maankäyttö- ja rakennuslain 4 a §:n nojalla pääesikunta antaa puolustusvoimien lausunnon tuulivoimarakentamisen lopullisesta hyväksyttävyydestä. Puolustusvoimista annetun lain nojalla puolustusvoimien tehtävänä on maa-alueen, vesialueen ja ilmatilan valvominen sekä alueellisen koskemattomuuden turvaaminen.

Aluevalvonnassa on otettava huomioon, että tuulivoimaloiden aiheuttamat vaikutukset voivat ulottua laajalle alueelle. Tuulivoimaloiden tiedetään aiheuttavan suuren kokonsa ja liikkuvien osiensa takia häiriötä erityisesti tutkille. Pääesikunta antaa puolustusvoimien lausunnon, jossa arvioidaan tutkivaikutusten lisäksi tuulivoimarakentamisen vaikutukset sotilasilmailuun, vaikutukset puolustusvoimien kiinteisiin linkkiyhteyksiin sekä vaikutukset puolustusvoimien alueellisiin toimintaedellytyksiin.

Pääesikunnan lausunnot perustuvat tutkivaikutusten osalta pääosin Teknologian tutkimuskeskus VTT:n laskentamenetelmällä tuotettuun tietoon sekä puolustusvoimien suorittamiin selvityksiin. Laskentamenetelmässä käytetyt puolustusvoimien tutkien sijaintia ja niiden käyttämiä taajuuksia koskevat tiedot ovat salassa pidettäviä. Jos tuulivoimahankkeella arvioidaan olevan huomattavia vaikutuksia aluevalvontajärjestelmän suorituskykyyn, puolustusvoimat vastustaa hankkeen toteuttamista.

Tuulivoimarakentamisen vaikutukset puolustusvoimien toimintaan tulee selvittää mahdollisimman aikaisessa suunnitteluvaiheessa yhteistyössä puolustusvoimien kanssa. Yleispiirteisessä kaavoituksessa tai viimeistään yksityiskohtaisessa suunnittelussa selvitetään puolustusvoimilta tuulivoimarakentamisen vaikutukset sotilasilmailuun sekä puolustusvoimien valvonta- ja asejärjestelmien suorituskykyyn sekä joukkojen ja järjestelmien koulutukseen ja käyttöön varuskunta-, varikko-, ampuma-, harjoitus- ja suoja-alueilla.

Yli 50 metriä (kokonaiskorkeus maanpinnasta) korkeista tuulivoimaloista tulee aina pyytää erillinen lausunto Pääesikunnalta. Yksittäisiä, alle 50 metriä korkeita pientuulivoimaloita saa rakentaa, mikäli ne eivät rajoitu Puolustusvoimien vakituksessa käytössä oleviin alueisiin. Pääesikunnan tuulivoimalausunto pyydetään hyvin varhaisessa vaiheessa hankekehitystä, usein ennen kaavoitusprosessin aloittamista.

3.7 Lupia ja muita hallinnollisia menettelyitä, joiden sisällyttämistä soveltamisalaan työryhmä on harkinnut

Tähän lukuun on kerätty tieto hallinnollisista menettelyistä, joiden sisällyttämistä soveltamisalaan työryhmä on harkinnut ja päätenyt siihen, että kyseistä menettelyä ei sisällytetä lain soveltamisalaan.

Lunastuslupa perustuva maan lunastaminen

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), 99 §

Lunastuslupa perustuva maan lunastaminen liittyy esimerkiksi yhdyskuntarakentamiseen tai muutoin kunnan suunnitelmalliseen kehittämiseen. Ympäristöministeriö voi yleisen tarpeen vaatiessa myöntää kunnalle oikeuden lunastaa alueen. Menettelyä ei sovelleta yleisesti tuotantolaitosten rakentamiseen eikä verkkoon liittämiseen, joten työryhmä ei katso sen sisältyvän lain soveltamisalaan.

Maisematyö lupa

Maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999), 128 §

Maisemaa muuttavaa maanrakennustyötä, puiden kaatamista tai muuta näihin verrattavaa toimenpidettä ei saa suorittaa ilman lupaa esimerkiksi asemakaava-alueella tai ranta-asemakaava- tai yleiskaava-alueella, jos kaavassa niin määrätään.

Lupaa ei tarvita yleiskaavan tai asemakaavan toteuttamiseksi tarpeellisten taikka myönnetyn rakennus- tai toimenpideluvan mukaisten töiden suorittamiseen eikä vaikutuksiltaan vähäisiin toimenpiteisiin. Lupa ei ole myöskään tarpeen, jos toimenpide perustuu maantielain mukaiseen hyväksytyyn tiesuunnitelmaan tai ratalain mukaiseen hyväksytyyn ratasuunnitelmaan.

Koska lupaa ei tarvita myönnetyn rakennus- tai toimenpideluvan mukaisten töiden suorittamiseen, ei tämän voida katsoa koskevan tuotantolaitosten rakentamista tai päivittämistä. Työryhmä ei katso maisematyöluvan sisältyvän soveltamisalaan.

Rekisteröityminen rehualan toimijaksi

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus rehuhygieniasta ((EY) 183/2005), 9 artikla

Rekisteröitäviä toimintoja ovat rehun tuotanto, rehun sekoittaminen sekä kotoisten rehujen ja/tai osorehujen käyttö elintarviketuotantoeläinten ruokintaan. Rehualan toimijaksi rekisteröityminen kos-

kee ainakin osaa etanolia tuottavista laitoksista, koska näistä menee joitain jakeita, esimerkiksi rankkia, myös rehukäyttöön. Menettely ei kuitenkaan liity kiinteästi uusiutuvan energian tuotantoon, joten työryhmä ei katso rekisteröitymisen rehualan toimijaksi sisältyvän soveltamisalaan.

Hakemus toiminnan hyväksymisestä jätehuoltorekisteriin

Jätelaki (646/2011), 94 §

Jätelain tarkoituksena on ehkäistä jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle sekä vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta, edistää luonnonvarojen kestäväää käyttöä, varmistaa toimiva jätehuolto ja ehkäistä roskaantumista. Lakia sovelletaan jätteeseen, jätehuoltoon ja roskaantumiseen sekä tuotteisiin ja toimintaan, joista syntyy jätettä.

Sen, joka aikoo harjoittaa jätteen ammattimaista kuljettamista tai toimia jätteen välittäjänä, on tehtävä hakemus toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin. Hakemus tehdään sille ELY-keskukselle, jonka toimialueella suurinta osaa toiminnasta harjoitetaan.

Jos jätettä hyödyntävä tuotantolaitos, esimerkiksi biokaasulaitos tai jätteenpolttolaitos, vastaa itse myös raaka-aineensa logistiikasta, se harjoittaa jätelain mukaista jätteen ammattimaista kuljettamista ja on velvollinen tekemään hakemuksen toiminnan hyväksymiseksi jätehuoltorekisteriin.

Uusiutuvan energian tuotantolaitosten jätelain mukaiset lupatarpeet liittyvät ainoastaan jätteen kuljetukseen, ja jätelain mukaisia hallinnollisia menettelyjä ei ehdoteta sisällytettäväksi soveltamisalaan.

Varastointilaitteiston haltijan nimeäminen

Maakaasumarkkinalaki (587/2017), 53 §

Maakaasumarkkinalain tarkoituksena on varmistaa edellytykset tehokkaasti, varmasti ja ympäristön kannalta kestävästi toimiville kansallisille ja alueellisille maakaasumarkkinoille sekä Euroopan unionin maakaasun sisämarkkinoille siten, että hyvä maakaasun toimitusvarmuus ja hinnaltaan kilpailukykyisen ja riittävän hyvälaatuisen maakaasun saanti voidaan turvata. Toimivien maakaasumarkkinoiden ensisijaisina keinoina ovat terveen ja toimivan taloudellisen kilpailun turvaaminen maakaasun toimituksessa ja varastoinnissa sekä kohtuullisten ja tasapuolisten palveluperiaatteiden ylläpito maakaasuverkkojen ja nesteytetyn maakaasun käsittelylaitteistojen toiminnassa.

Maakaasumarkkinalakia sovelletaan myös uusiutuvista energialähteistä peräisin olevaan kaasuun ja muuhun kaasuun, jota voidaan teknisesti ja turvallisesti syöttää maakaasuverkkoon sekä siirtää ja jaella maakaasuverkossa.

Varastointilaitteiston omistavan maakaasualan yrityksen on ilmoitettava Energiavirastolle kunkin laitteen haltija vähintään kuusi kuukautta ennen toiminnan aloittamista. Energiaviraston on nimettävä ilmoitettu toiminnanharjoittaja varastointilaitteiston haltijaksi, jos se harjoittaa ilmoitettua toimintaa. Nimeäminen on voimassa määräajan, kuitenkin enintään kymmenen vuotta.

Maakaasumarkkinalakia sovelletaan myös uusiutuvista energialähteistä tuotettuun kaasuun, mutta ainoastaan niissä tapauksissa, joissa kaasu syötetään maakaasuverkkoon. Varastointilaitteiston haltijan nimeäminen ei koske biokaasulaitoksia, joita ei ole kytketty maakaasuverkkoon. Maakaasuverkkoon kytketyissä laitoksissa ei todennäköisesti ole tarvetta varastoida biokaasua, jolloin menettely ei myöskään tule kyseeseen. Työryhmä ei katso varastointilaitteiston haltijan nimeämistä koskevan menettelyn sisältyvän lain soveltamisalaan.

Ilmoitus kadulla ja yleisellä alueella tehtävästä työstä

Laki kadun ja eräiden yleisten alueiden kunnossa- ja puhtaanapidosta (669/1978), 14 a §

Työstä vastaavan on tehtävä työstä kadulla ja yleisellä alueella ilmoitus kunnalle. Työ voidaan aloittaa heti, kun kunta on antanut suostumuksen työn aloittamiseen.

Ilmoitus voi olla tarpeen, jos hankkeen takia joudutaan työskentelemään kadulla tai muulla yleisellä alueella. Ilmoituksen voidaan katsoa koskevan lähinnä sähkön jakeluverkkoon tai kaukolämpöverkkoon liittyviä töitä.

Työryhmä ei katso ilmoituksen kadulla ja yleisellä alueella tehtävästä työstä sisältyvän soveltamisalaan.